

ПРВИ ПОЗИВ

САВЕЗ ОРГАНИЗАЦИЈЕ РЕЗЕРВНИХ ВОЈНИХ СТАРЕШИНА СРБИЈЕ

БРОЈ 1

СЕПТЕМБАР, 2019.

100
ГОДИНА
1919–2019.

**ОРГАНИЗАЦИЈЕ
РЕЗЕРВНИХ ВОЈНИХ
СТАРЕШИНА СРБИЈЕ**

Сајам су посетили највиши државни званичници Србије и Републике Српске

Сајам наоружања „Партнер 2019.“

НАШЕ ОРУЖЈЕ ЗА НАШУ ВОЈСКУ

Самоходно артиљеријско оруђе „Нора“

Оклопно возило „Лазар 3“

Беспилотни хеликоптер

У Београду је од 25. до 28. јуна ове године, под покровитељством Министарством одбране Републике Србије и суорганизацији ЈП „Југоимпорт СДПР“ одржан сајам наоружања „Партнер 2019“. На сајму је наступило 128 излагача, 96 из Србије и 32 из иностранства.

Председник Републике Србије и врховни командант Војске Србије Александар Вучић присуствовао је отварању деветога сајма наоружања и војне опреме. Свечаном отварању најзначајнијег сајма наоружања и војне опреме у Југоисточној Европи присуствовали су министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Ђорђевић, председавајући Председништва Босне и Херцеговине Милорад Додик и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Сајам „Партнер 2019“ отворио је министар одбране Александар Вулин, који је истакао да се пред посетиоцима налази „изложба одбрамбене индустрије која као свој први и главни задатак има развој, економију, али више од свега има дужност да опреми, наоружа и припреми Војску Србије за оно што је њен задатак – за одбрану слободе“.

- У име 13.000 запослених радника у одбрамбеној индустрији Србије желим да захвалим председнику Републике зато што је чврсто веровао да одбрамбена индустрија Србије има будућност и зато што смо прошле године захваљујући његовом поверењу и искреном напору извезли више од 500 милиона долара разних производа у односу на 2011. годину, када смо то радили у три пута мањем обиму. Хоћу да му захвалим што је веровао у своју индустрију и што верује у своју земљу и своју војску, рекао је министар Вулин.

Војничка осматрачница

ЧАСНО ИМЕ РЕЗЕРВНОГ СТАРЕШИНЕ

Судбину војске доживела је и организација резервних војних старешина Србије, којој су пресахли извори финансирања, али је томе допринела и укупна друштвена клима. У последње време организација постепено доживљава ренесансу, посебно због чињенице да је проглашена удружењем од посебног значаја за систем одбране. Када још системски буде решено финансирање, ОРВС ће бити на нивоу какав је реално потребан држави и народу.

Најкупља српска реч је слобода. Од Косовског боја, све до данашњих дана, жудња за слободом била је покретач свих буна, одбрамбених и ослободилачких ратова.

Никада ропство, врзало се у главама нашег народа. Зна се да туђину није падало на памет да на освојеним територијама угађа становништву. Вазда је поробљивач све чинио да народ претвори у робове који ће угњетени радити за његову корист, од јутра до сутра, не хајући за проблеме потлачених, нити му пружајући довољно хране, а камо ли да му, следствено обичајима и правди, обезбеди елементарна људска права. У тако заоштреним односима, неправда је и те како оптерећивала овдашње људе, разбуктавајући у њима бунт, будући жељу да своји на своје одлучују о сопственој судбини. Стога су често голоруки јуришали на завојеваче, отимали оружје и натчовечанским напорима савладавали многоструко бројнијег и опремљенијег завојевача. Таква је судбина, рећи ће народ. Тај исти народ лаћао се оружја кад год му је ко угрожавао слободу. Јер ко ће да му донесе унутрашњи мир и спокој, ако не сам себи. Ко ће да брани и одбрани праг своје куће и заштити сопствену нејач?

Организација резервних војних старешина Србије основана је 1919. године, на иницијативу Војводе Степе Степановића. За дан организације узет је 15. септембар, када је 1918. године српска војска пробила Солунски фронт.

Било је то разумљиво исходиште после четворогодишњег војевања у којем је српска војска доживела голготу митских размера, али и васкрс, за време и нарочито после пробоја Солунског фронта. Пешадија српске војске, према сведочењу француских генерала, напредовала је брже од француске коњице. Нашем војнику се журило да што пре ослободи земљу од окупатора. Историје је забележила јунаштво српских војника и старешина у Церској и Колубарској бици. Командни кадар био је у првим борбеним редовима. Губици су били велики и тешки. У борбама на Човки, на пример, Моравска дивизија првог позива изгубила је 4 000 људи. Због овако великих губитака, и војника и командног кадра, четама у пуковима другог

позива командовали су наредници, батаљонима потпоручници и поручници, а пуковима мајори и по неки потпуковник.

Период између два светска рата био је испуњен многобројним активностима организације резервних војних старешина у војностручном оспособљавању. Године 1941. када је капитулирала југословенска војска, народ се дигао на устанак. У редове јединица Народноослободилачке војске ступили су радници, сељаци, студенти и поштена интелигенција. Командни кадар био је претежно онај који је имао статус резервног састава. Од партизанских одреда, Народноослободилачка војска је, током четворогодишњег ратовања нарасла на 800.000 бораца, сврстаних у бригаде, дивизије и четири армије.

Кадар прекаљен током НОР-а, већински је наставио да изграђује Југословенску народну армију. Школа резервних официра била је највећи расадник официрског кадра у бившој држави. У ту школу упућивани су младићи најчешће са завршеним факултетом, али и они који су били образовани за степен ниже. Резервне старешине распоређиване су у ратне јединице, имале су обуку која се одвијала у циклусима, учествујући на многим вежбама које су биле врста провера оспособљености за функционалне дужности у рату. На курсевима за десетаре образовали су се будући резервни подофицири. И Школа резервних официра и курсеви за десетаре, односно резервне подофицире, и оперативне јединице ЈНА, биле су војне образовне институције које су оставиле дубоке трагове јер су школовале преко потребни кадар неопходан оружаним снагама.

Када је Југославију заплуснуо талас сепаратизма и национализма, ретроградне снаге, у садејству са иностраном фактором, почеле су да разарају државу. Наша војска чинила је све да заштити народ и омогући праведно решење за будућност земље.

Време агресије НАТО-а на СРЈ, у којој је највећа светска сила компонована од војски 19 развијених земаља света, готово свим снагама и средствима ударила на Србију (СРЈ), остаће упамћено по снажној одбрани наше војске и до тада невиђеном отпору народа. Однос снага, када је реч о

ресурсима, био је неколико стотина до неколико хиљада пута већи у корист Западног војног савеза. Није НАТО успео да покори нашу земљу. Није остварио циљеве, а малена војска успела је да одбрани државу, не дозволивши да непријатељ освоји ни један педаљ територије. Успешној одбрани значајно су допринеле резервне војне старешине.

После петооктобарских промена (2000. године) носиоци власти говорили су да Србија више никада неће ратовати. Предузете су опсежне мере на смањењу војске и потенцијала одбране. Говорило се да је оружана сила потребна Србији ради учешћа у мировним мисијама, затим као помоћ народу у сузбијању елементарних непогода, за протоколарне потребе и борбу против евентуалног тероризма. О одбрани се готово ништа није могло чути, осим флоскуле да се Војска Србије припрема да одговори на све изазове, ризике и претње. Ништа се није набављало од савременог наоружања и опреме, чак се нису занављала одређена средства ратне технике и материјалних резерви. Тако се урушавала војска, тако је систематски слаבלена одбрана.

У актуелно време, међутим, захваљујући опредељењу државног врха са председником Александром Вучићем на челу, издвојена су значајна средства за наоружање и војну опрему. Сада Војска Србије представља респектабилну силу у региону. Готово сваким даном, војска је све опремљенија и моћнија.

Судбину војске доживела је и организација резервних војних старешина Србије, којој су пресахли извори финансирања, али је томе допринела и укупна друштвена клима. У последње време организација постепено доживљава ренесансу, посебно због чињенице да је проглашена удружењем од посебног значаја за систем одбране. Када још системски буде решено финансирање, ОРВС ће бити на нивоу какав је реално потребан држави и народу.

Пред вама је први број „Првог позива“ гласила какво је потребно организацији у савремено доба. Биће то својеврсни хроничар и тумач збивања на одбрамбеној сцени Србије и шире. Назив гласила је проистекао из чињенице да су резервне војне старешине највећма распоређене у ратне јединице. Дакле, на први позив државе, они стају у војнички строј и учествују у одбрани земље. „Први позив“, за чије појављивање на медијској сцени Србије заслуга припада Министарству одбране, биће и место за стручне чланке, али и за све информације које се тичу статуса и разгранатих активности резервних официра и подофицира у свим крајевима наше земље.

Организација резервних официра и подофицира остварује циљеве у области одбране, безбедности, заштите и спасавања људи, део је позитивне традиције у Србији, моралних и етичких вредности и угледа носиоца чина.

Часно је име резервног војног старешине.

3. Пешић

Добродошлица градоначелника Крушевца

ГРАД ОТВОРЕНОГ СРЦА

Нека Србијом влада мир, а да ви у својој родољубивој мисији будите спремни да зналачки и одлучно одговорите на све ризике, изазове и претње. Народ који има такву одбрану какву има Србија не треба да брине за своју будућност.

Крушевац је у прошлости, али и у новијем добу, био домаћин многим значајним прославама државног значаја. Обележаваће сто година од оснивања Организације резервних војних старешина представља за расински крај нешто посебно, специфично и узвишено. Кованица „Радо Србин иде у војнике“ траје вековима и верни је пратилац нашег народа. Знало се да када неко стаса за војску, сазрео је као човек, па је тако одлазак у војску обележаван са посебном радошћу, пијететом и слављем. Те свечаности вазда су биле празник за сваку породицу. Испраћај у војску се у народним обичајима може упоредити са крсном славом, с тим што је испраћај масовнији и зачињен музиком.

Град под Багдалом важна је тачка многих историјских догађаја везаних за слободу и слободарство. Крушевљани су поносни на своју ослободилачку традицију, на многобројне жртве које су током минулих векова бурне историје остали на вечној стражи. Многе војске силника походиле су на наш град с намером да га освоје и ту вечно остану. Али наш народ, задојен слободарством и родољубљем, увек је проналазио пут до ослобођења. Сваковрсна вертикала овога краја је сте управо слобода.

Наш државни врх са председником Александром Вучићем на челу, у последњих неколико година, учинио је за јачање одбране и опремање наше војске савременим наоружањем и војном опремом оно што није био случај у последње три деценије. Наша снага је у људима, у чврстом и непоколебљивом опредељењу српског народа да живи у слободи.

Стогодишњица од оснивања организације резервних војних старешина Србије представља значајан догађај за нашу државу и народ. То што се тај јубилеј обележава управо у Крушевцу, за наш град и Расински управни округ, значи велико признање, али и велику

Градоначелник Крушевца Јасмина Палуровић

обавезу. Стога нам је, између осталог, и једна од обавеза да вас обавестимо о прошлости овога краја.

Ево и неколико чињеница о историји овог престоног града. Народно предање нас упућује да је Крушевац добио име по крушцу, облом речном камену којим је већим делом град и сазидан.

Крушевац је као своју престоницу подигао кнез Лазар 1371. године. Први пут се помиње 1387. године, у повељи којом кнез Лазар у својој утврђеној престоници потврђује раније трговачке привилегије Дубровчанима. Град је постао привредно и културно средиште Србије. Место из кога се руководило и које је давало иницијативу за организацију државе.

После Косовског боја, Крушевац постаје престоница вазалне Србије којим управља Милица, а касније њен и Лазарев син, деспот Стефан, који касније престоницу сели у Београд.

Турци нападају Крушевац више пута, а освајају га тек 1427. године, после смрти деспота Стефана. Од 1444. године, Крушевац је у рукама Ђурђа

Бранковића, а Турци га коначно поробљавају 1454. године. У то време - има турско име: Алаца Хисар (Шарени град). У време аустријско - турског рата 1689. године, град је био ослобођен од Турака. То се десило још два пута у XVIII веку: 1737-1739. године и за време Кочине крајине, 1789. године. Град је враћен Турцима 1791., Свиштовским миром.

Крушевац је коначно ослобођен од Турака 1833. године. После ослобођења град почиње нагло да се развија и напредује, и постаје један од већих регионалних центара тадашње Србије.

Својеврстан симбол града је Споменик косовским јунацима, подигнут 1904. године. Аустроугарска војска је по окупацији града хтела да претопи споменик за израду муниције. Захваљујући др Марку Леку, тадашњем председнику Црвеног крста Србије, избегао је судбину ратног плена.

Током Другог светског рата, припадници немачких окупационих снага, у подножју Багдале, стрељали су 1642 родољуба из Крушевца и околине. После рата цео тај простор је претворен у спомен парк под именом „Слободисте“.

Од Косовског боја све до данас становници Крушевца и околине водили су многе борбе за опстанак, напредак и развој. Данас је то град који је економски, административни, културни, здравствени, образовни, информативни и спортски центар Расинског округа. Град Крушевац обухвата 101 насеље и захвата површину од 854 km². У њему живи и ствара (на градском подручју) 57.600 становника (податак из 2016. године).

Крушевац је јак привредни центар са посебно развијеном металопреправачком и хемијском индустријом. Палету привредних активности допуњују и фабрика алкохолних и безалкохолних пића, а и фабрика мазива. Осим великих друштвених колектива, у граду има и више од 1200 приватних предузећа и око 2500 самосталних радњи различитих делатности.

Желећи вам добродошлицу, уважене резервне старешине, уверени смо да ћете се осећати пријатно у нашој средини јер ово је град отвореног срца, да ћете посетити неке од знаменитости Крушевца и да ћете у своје средине понети прегршт повољних утисака и успомена. Ми ћемо се трудити да вам, као домаћини, изађемо у сусрет и представимо град и грађане Крушевца у најбољем светлу.

Нека Србијом влада мир, а да ви у својој родољубивој мисији будите спремни да зналачки и одлучно одговорите на све ризике, изазове и претње. Такође, да пренесете младим поколењима свој слободарски и ослободилачки дух, да својим примером будете светла водила нама који данас тражимо своје место под сунцем. Народ који има такву одбрану какву има Србија не треба да брине за своју будућност.

Јасмина Палуровић

БИСЕРИ РАСИНСКОГ КРАЈА

Реткост је да се на тако малом простору налази толико споменика културе колико их има Крушевац. Реч је о објектима створаним током минулих векова, који представљају право национално благо. Многи од њих јединствену су по идеји и начину стварања.

Предстојећи сусрет резервних војних старешина из свих крајева Србије права су прилика да се упозна културно наслеђе једног краја у споју са становништвом које непрестано ствара нове вредности, манифестујући традиционално гостопримство тог краја.

Видети све што Крушевац нуди потребно је засигурно неколико дана. Али у мало времена које је на располагању резервних војних старешина, што организовано,

што индивидуално, ваља учинити избор, како бисте удовољили личним афинитетима, знатижељи, али и потреби да се објективно сазна више.

У редовима који следе, а и на фотографијама које Крушевац осликавају уздуж и попреко можете сазнати о историји и актуелном тренутку тог града. Тако ћете сазнати многе чињенице које нисте до сада знали или освежити меморију. Фотографије су ту да бисте у том граду лакше распознали

културно-историјске знаменитости.

Али, пре свега треба знати програм активности, па зависно од времена, можете се одредити места која ћете посетити.

Првога дана, за оне који поране у Крушевац, сасвим је довољно времена за обилазак појединих радних тачака у граду. Они који имају више слободног времена могу да продуже боравак за дан или на дуже, али о сопственом трошку.

ПРВИ ДАН: 14. 9. 2019

Време	Активност
13,00 – 15,30	Пријем и смештај делегата у касарни „Цар Лазар“
15,30 – 16,00	Припрема за одржавање редовне седн. Скупштине СОПВС С
16,00 – 19,00	Одржавање редовне седница Скупштине СОПВС Србије у Касарни
19,00 – 19,15	Припрема за одржавање Изборне конференције
19,15 – 20,15	Одржавање изборне конференције
20,15 – 20,45	Прва редовна Скупштина после избора
20,45 – 23,00	Заједничка вечера

ДРУГИ ДАН: 15. 09. 2019

Време	Активност
08,00 – 09,00	Доручак у Касарни
09,00 – 11,20	Обилазак града по програму
11,20 – 11,45	Полагање венаца
11,45 – 12,00	Долазак у салу Позоришта
12,00 – 13,30	Свечана академија поводом једног века ОПВСС
14,00 – 16,00	Заједнички ручак
16,00	Испраћај гостију

ПЛАН АКТИВНОСТИ ПРОСЛАВЕ

Археолошки парк „Лазарев град”

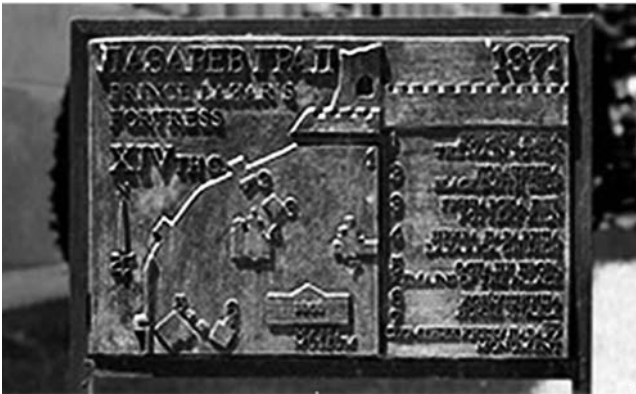
Свој престони град кнез Лазар, по свему судећи, подиже 1371. године, када као најмоћнији обласни господар учвршћује власт на читавој освојеној територији. Као град, Крушевац се први пут помиње почетком 1387. године, у повељи којом кнез Лазар потврђује раније трговачке привилегије Дубровчанима („У славном граду господства ми Крушевцу...”).

Значајна сазнања о изгледу средњовековног Крушевца и потпунију слику о животу који се у њему одвијао пружила су обимна археолошка истраживања комплекса, обављена од 1961. до 1971. године.

Утврђење нешто издужено у правцу југозапад - североисток (димензија 300 x 200 м, по

Србије, Крушевац је пружио драгоцен допринос развоју културе и уметности овог доба. Изузетна достигнућа у области црквеног градитељства и монументалног сликарства ову епоху чине најоригиналнијом у читавој српској средњовековној уметности, представљајући истовремено, посебно по својеврсном градитељском замању, и једини витални стваралачки огранак византијске архитектуре позног средњег века.

Од XIV века, у Србији се почињу градити градске целине са јасно дефинисаним урбаним концептом. Такав тип града представља и средњовековни Крушевац који ће, примењеним одбрамбеним решењем и начином на који су обједињене војна и цивилна

осама), обухвата природну зараван са највишом котом 161,33 м. Грађен по моделу и на искуствима византијске и српске одбрамбене архитектуре претходног периода, комплекс је највероватније подигнут у две фазе: „мали град” (главна кула, рампa, ров и једна мања кула) и палата са пратећим објектима у југозападном делу, зидани су истовремено и нешто раније у односу на остале профане грађевине, утврде „великог града” и цркву Лазарицу.

Поред остатака више кула у бедемима утврђења, међу многобројним објектима „великог града” значајем и величином издвајају се придворна црква, палата и коњушница.

Као један од малобројних градских центара и важно политичко, привредно и економско средиште Моравске

функција, постати образац за каснију изградњу утврђених градова у Моравској Србији.

Од осталих објеката на простору „малог града”, изузев куле мањих димензија (очувана у висини од око 0,50 м), на западној страни, откривени су остаци цистерне за воду, на најсевернијој и истовремено најнижој коти у односу на читав комплекс. Као део одбрамбеног система, рампа је захватала простор између зидова куле и бедема према северу и истоку, с једне, и потпорног зида рова са друге стране.

Најзначајнију новину у систему грађења средњовековног Крушевца представљају профани објекти распоређени унутар слободног простора у оквиру градских зидина, попут скупине грађевина цивилног карактера у југозападном делу комплекса. Међу њима

Споменик Кнезу Лазару

Споменик оснивачу Крушевца, кнезу Лазару, налази се у источном делу археолошког парка „Лазарев град”. Откривен је 27. јуна 1971. године, поводом прославе Шест векова Крушевца.

Аутор Небојша Митрић, вајар из Београда, за представу фигуре Лазара, био је инспирисан уобичајеним положајем српских средњовековних владара на свом кованом новцу: седећи став са мачем преко крила.

Лик кнеза Лазара урађен је према ктиторској фресци у манастиру Раваница. Градитељске особине кнеза Лазара приказане су контурама средњовековног града на левом рамену фигуре, као и обрисима Лазарице под пазухом десне руке који се лако уочавају. Орнаменти на хаљини преузети су са Лазареве хаљине чија се копија чува у Народном музеју Крушевца.

доминира стамбени објекат квадратне основе, димензија 17,70 x 19,50 м, зидова местимично очуваних у висини од 0,60 м. По свему судећи у питању је кнежева палата, озидана облутком, са доминантним отвореним тремом и четири просторије.

Од осталих грађевина у овом делу утврђења, величином се издваја коњушница, приближно квадратне основе, зидана ломљеним каменом, унутрашњих димензија 12x13 м и са котом нижом за 2,20 м од нивоа осталог терена, на чијем је улазу, са североисточне стране, била постављена широка рампа. Један од најзначајнијих налаза са овог објекта - ливени бронзани медаљон, ажуриран и украшен позлатом, са хералдичком представом лава у грмљу и

преплетом стилизованих кринова, припада украсним деловима коњске опреме (стална поставка Народног музеја Крушевца).

Судећи према резултатима досадашњих истраживања, а имајући у виду измењену просторну и функционалну организацију крушевачког града, могуће је претпоставити да су насупротив стамбене целине на југозападној страни, у северозападном делу комплекса биле смештене занатске радионице, попут ковачнице, делимично укопаног објекта мањих димензија (3 x 3,5 м), озиданог ломљеним каменом.

Споменик Косовским јунацима

Споменик косовским јунацима представља симбол Крушевца и најмонументалније дело националне скулптуре с почетка XX века. Рад је знаменитог српског вајара Ђорђа Јовановића. Откривен је на Видовдан 1904. године, у оквиру прославе стогодишњице Првог српског устанка, у присуству краља Петра I Карађорђевића. На Светској изложби у Паризу, где су скулптурални елементи споменика настали, и излагани, Јовановић је, 1900. године, награђен Златном медаљом I реда.

Изведена у духу француског академизма, пирамидално решена композиција са доминантном композицијом Бошка Југовића и виле на врху и фигурама народног песника - гуслара и девојке - персонификације Србије, у подножју са северне, односно, јужне стране споменика, инспирисана косовским епом, исказује основну замисао аутора о вековној борби српског народа за националну слободу.

На источној и западној страни, у два рељефа приказани су епско причешће српске војске пред Косовску битку и погибија султана Мурата. На северној страни споменика је грб државе Немањича и 1389 - година одигравања битке на Косову; на западној - грб цара Душана и година откривања споменика - 1904; на источној - грб кнеза Лазара и посвета „Српство косовским јунацима“, са лавровим венцем и палмовом гранчицом у подножју, док је, на јужној страни, грб Краљевине Србије из 1888. и година проглашења Србије краљевином - 1882. Мотиви на оградни од ливеног

гвожђа око споменика представљају стилизоване косовске божуре.

Споменик оснивачу Крушевца, кнезу Лазару, налази се у источном делу археолошког парка „Лазарев град“. Откривен је 27. јуна 1971. године, поводом прославе „Шест векова Крушевца“.

Аутор Небојша Митрић, вајар из Београда, за представу фигуре Лазара, био је инспирисан уобичајеним положајем српских средњовековних владара на свом кованом новцу: седећи

став са мачем преко крила.

Лик кнеза Лазара урађен је према ктиторској фресци у манастиру Раваница. Градитељске особине кнеза Лазара приказане су контурама средњовековног града на левом рамену фигуре, као и обрисима Лазарице под пазухом десне руке који се лако уочавају. Орнаменти на хаљини преузети су са Лазареве хаљине чија се копија чува у Народном музеју Крушеваца.

Донжон кула

Главна градска кула („Донжон“), данас очувана у висини од око 18 м (објекат је био висок преко 20м), зидана је облутком и ломљеним каменом, са тесаницима од пешчара као ојачањима у угловима. На основу видљивих лежишта међуспратних конструкција на источној страни, где се налазио и главни улаз, може се закључити да је, поред приземља, имала четири спрата. Приближно спољни облик линије главне куле и бедема који од ње полазе у правцу севера и истока, прати одбрамбени суви ров дубине 4,5 м и максималне ширине 9 м, необрађеног дна, са страницама ојачаним потпорним зидовима.

Грађевина је имала одбрамбену улогу, посебно као последњи отпор непријатељу који је већ продро унутар зидина града.

Црква Лазарица

Црква Лазарица је, уз крушевачки град, најстарије и највредније културно добро у граду. Подигао је кнез Лазар као придворну цркву своје новосаграђене престонице у славу првог сина Стефана, наследника престола. Цркву је посветио архијакону Стефану, заштитнику династије Немањића. Отуда и њено изворно име: Црква светог Првомученика Стефана. Изграђена је, највероватније, између 1376. и 1380. године.

Испред ове цркве освештена је српска војска пред полазак на Косово.

Лазарица је први објекат у Србији који је доживео стручну рестаурацију и конзервацију, што је обављено у периоду од 1904. до 1908. године, под руководством архитекте Пера Ј. Поповића. Пре њега, црква је, након ослобођења града од Турака, током XIX века доживела неколико аматерских обнова.

Црква Лазарица, заједно са Раваницом, представља својеврстан почетак Моравског стила. Има основу триконхоса сажетог типа са три травеја и кубетом над средњим. На западној страни се налази нартекс који је првобитно имао три улаза, али су бочни касније зазидани. Над њим се уздиже звоник са катихуменом, који је на спрату имао капелицу.

Спољашњост цркве карактерише византијски начин зидања смењивањем реда жутог тесаника са три реда црвене опеке, а урађене су и широке спојнице малтера, које избијају из равни коју ствара зид.

Бочне стране цркве су, као и све три апсиде триконхоса, подељене у вертикалне делове, који се завршавају архиволтама, док је хоризонтална подела у три дела изведена помоћу два кордонска венца. У највишем делу су смештене, међусобно различите, камене розете на црвено-жутој шаховској подлози, док су у зони испод њих, смештени прозори, око којих се налази украсна камена пластика у облику преплета. (Розете, као и неки камени преплети, спадају међу најбоље у Моравском стилу).

Према досадашњим истраживањима, црква није била живописана све до средине XVIII века. Тада је зограф Андра Андрејевић са својим људима осликао цркву, између 1737. и 1740. године, али су до данас остали само фрагменти њиховог рада. Црквени иконостас потиче из 1844. године и данас је сачуван у потпуности. Његов аутор је највероватније био сликар Живко Павловић (деда Милене Павловић-Барили), а конзервиран је 1989. године.

Споменик кнегињи Милици

На Тргу деспота Стефана, који води од Градске куће ка Крушевачком граду, на Видовдан 2018. свечано је откривен споменик кнегињи Милици, која је управо из Крушевца управљала земљом након мужевљеве погибије на Косову. Споменик у бронзи дело је академског вајара Зорана Ивановића, аутора више јавних споменика у Србији.

Кнегиња Милица, рођена 1335. године, у време владавине цара Душана, била је пореклом из владарске породице Немањића. Милица је често боравила на царском двору, где је и упознала свог будућег мужа, Лазара Хребелановића, српског кнеза, за кога се удала 1353. године. Са Лазаром, Милица је имала осморо деце, пет кћери и три сина. Њено име везује се за изузетну мудрост, посвећеност државничким пословима, задужбинарство и добротинства бројним манастирима и црквама. Кнегиња Милица умрла је 1405. године, у манастиру Љубостиња, где се у саркофагу чувају њене мошти.

Споменик народу и ратницима страдалим од 1912 до 1918. године

Споменик ратницима и народу крушевачког краја страдалим у ослободилачким ратовима Србије од 1912. до 1918. године, постављен је на тргу „Фонтана” на Видовдан 1993. године.

Камен темељац је постављен 1. децембра 1988. године, поводом 70-годишњице пробоја Солунског фронта. Споменик је одливен у бронзи и дело је Драгана Димитријевића, академског вајара из Београда.

Конципиран у облику јединствене квадратне форме, са ликовима знаних и незнаних војника и војсковођа, Споменик сведочи и упућује на одређено време и значајне личности српске историје с почетка XX века.

Збратимљење Крушевца и Крфа 1985. године које се, посебно после Првог светског рата, везује за традиционално пријатељство Србије и Грчке, добило је у скулптури „Мајка Србија и Мајка Грчка” своје симболично и ликовно отелотворење. Аутор је познати сликар Милић од Мачве, коме је ово и једино вајарско дело. У монолиту од

белог венчачког мермера исклесане су фигуре две мајке које симболишу пријатељство два народа, у време када после албанске голготе Грчка помаже изнурену Србију и опоравља

на Крфу њену војску. Скулптура је откривена на Видовдан 1999. године на Расинском тргу или Костурници, како се још назива Трг (по подземној костурници са посмртним

остацама 40 расинских партизана, које су пренете у Хумку партизана на Слободишту, одмах по формирању овог меморијалног комплекса 1965. године).

Слободиште

Слободиште је био један од најпосећенијих споменика бивше Југославије. Кроз овај меморијални комплекс годишње је пролазило и више од 100.000 људи. Данас је место које повремено обилазе туристи и користе локални становници за различите облике активности на отвореном.

Пре почетка Другог светског рата, на месту некадашњег стрелишта, започета је градња Казненог завода коју је прекинула окупација. Недовршену зграду искористили су Немци и претворили у логор за политичке затворенике. Стрељања, уобичајени начин кажњавања и одмазде од стране фашиста, вршена су на багдалској падини иза зграде логора. Познати подаци кажу да је на овом стратишту убијено више од хиљаду људи. Логор је срушен 1949. године, а на његовом месту изграђен је спомен-парк Слободиште на површини од 10 ха.

Одлуку о изградњи споменичког комплекса донео је Сабор општине Крушевац 1964. године. На предлог Добрице Ђосића, првоборца Расинског партизанског одреда (касније првог председника Савезне републике Југославије од 1992. до 1993.), споменик је пројектовао и реализовао архитекта Богдан

Богдановић (касније градоначелник Београда од 1982. до 1986.). Отварање комплекса везано је за Одлуку о проглашењу Слободишта и установљењу.

У првом поглављу одлуке стоји: „Споменик погинулим борцима за слободу наше земље и победу социјалистичке револуције, стрељаним родољубима и жртвама фашистичког терора Крушевачког краја који се налази на југоисточној падини Багдале проглашава се Слободиштем. Слободиште је културно-историјски споменик под заштитом општине Крушевац.”

Од тада па све до политичких промена 2000-те, за Меморијални комплекс Слободиште везују се Свечаности слободе, највећа историјска и културно уметничка манифестација у граду, која је почињала 28. јуна, на Видовдан, и трајала до 7. јула, Дана бораца. Њено место заузима нова културна манифестација Видовдан, а главни програм се сели из амфитеатра Слободишта на друге локације у граду.

Комплекс има симболику храма (предворје, улаз, дворана и светилиште), основни елементи рељефа су хумке, а читав простор обликован је у луковима и круговима.

Споменик мира

Споменик мира постављен је у Крушевцу на Газиместанском тргу 1997. године. Споменик, у извесној мери, представља круну миротворачких акција, које у Крушевцу спроводе клубови мира, поникли на иницијативу професора Павла Бубање. Благодаревши овим активностима, Крушевац је прихваћен као члан групе од преко 80 светских градова „Весника мира”. Као признање за резултате на овом пољу, Крушевац је добио и две награде: Медаљу мира 1986. и Медаљу весника мира 1990. године.

Споменик борцима погинулима у ратовима од 1991. до 1999.

Споменик Палим припадницима војске, полиције и резервног састава (1991-1999.) на меморијалном комплексу Слободиште.

У оквиру програма прославе Дана ослобођења града Крушевца, 14. октобра 2018. године, откривен је споменик Палим припадницима војске, полиције и резервног састава (1991. - 1999. године), који су своје животе дали током рата у Хрватској, Босни и Херцеговини и на Косову. Споменик је постављен у оквиру Меморијалног комплекса „Слободиште”. Иницијатори су Удружење бораца са територије града Крушевца и Одбор за спровођење активности за подизање споменика. Ауторско је дело академског вајара из Београда, Светомира Радовића.

Народни музеј Крушевац

Народни музеј Крушевац основан је 19. децембра 1951. године. За протеклих скоро 60 година рада и континуираног развоја, израстао је у значајну установу културе како у самом Крушевцу тако и на простору града Крушевца, Расинског округа и Републике Србије.

Основну делатност Музеј остварује кроз прикупљање, чување, заштиту и презентацију покретних културних добара. Музејски фондови садрже око 22 хиљаде уметничко-историјских дела, тродимензионалних предмета, фотографија и докумената. Музеалије су разврстане у седам збирки: археолошка, етнографска, нумизматичка, културно-историјска, природњачка, ликовне и примењене уметности.

Распоред материјала је конципиран хронолошки почев од праисторије, са акцентом на средњи век - доба кнеза Лазара и деспота Стефана. Од експоната, пажњу посетилаца највише привлачи копија Лазареве хаљине као и оригинална макета Мештровићевог Видовданског храма који је требало да буде подигнут на месту Косовске битке, али идеја није реализована због скупог пројекта.

Разговор са председником Савеза организација резервних војних старешина Србије др Милојком Николићем, пуковником у пензији

Организација која ће ове године обележити век од како ју је основао војвода Степа Степановић, нашла се између својеврсног друштвеног чекића и наковња јер јој је, и поред нарастања потреба да се развија и шири, претило гашење. Упорна настојања ентузијаста из редова резервних војних старешина препозната су у Министарству одбране и Генералштабу Војске Србије, па су створени неопходни услови да организација од посебног значаја за одбрану земље, какав је статус имала пре више од четврт века, доживи нови замах примерен ходу времена и укупних догађања.

КАДАР ЗА АКТИВНУ И РЕЗЕРВНУ ВОЈСКУ

Већ три године готово свакога дана проф. др Милојко Николић походи Дом ВС у Београду или је на путу ка некој од организација резервних војних старешина широм Србије, да би учествовао у раду форума или допринео некој од широког спектра активности организације којој је у претходном периоду, због немарности неких институција, претила опасност да буде укинута. Раме уз раме са Николићем укоштац са многим проблемима који прате обнављање организације упустио се и пуковник у пензији Драган Ђирковић, који обавља дужност генералног секретара СОРВС Србије. Њих двојица често су у Министарству одбране, међу скупштинским посланицима, али понајвише са резервним војним старешинама који нису погазили војничку

заклетву, то јест са онима који се истим еланом баве организацијом, не допуштајући да нестане са друштвене сцене.

Први резултати велике битке већ се назиру. Наиме, у новим законским решењима о одбрани организација резервних војних старешина препозната је као институција од значаја за одбрану земље, што је статус какав је организација раније имала и пут препорода какав се с правом очекује.

Шта организација представља данас, с којима се проблемима сусреће и шта се може очекивати у будућности теме су разговора који смо водили са председником др Милојком Николићем.

П Последњих месеци широм Србије осећа се жива активност организације

резервних војних старешина, шта је томе све допринело?

-Да бих то дочарао рећи ћу неколико реченица о карактеристикама овдашњег живља. Наиме, српски народ изнад свега цени слободу. Од Косовског боја до данас стално се борио против завојевача и туђина који су били упорни у покушајима да наметну нашем народу своју културу, језик, обичаје, стремљења и погледе на живот. Тај јарам био је најтежи облик експлоатације, ниподаштавања, асимилације, покушаја да се затре православље, али и слободарство које на скали вредности српског народа заузима највише место.

После ратова деведесетих година, у време свеопшних превирања и преиспитивања свега онога што је било, потиснут је систем општенародне одбране.

У ретроградним круговима упорно су лансиране идеје да нам више војска није потребна и да се никада више Србија неће наћи на путу ратних похода. У раширеном рушењу постојећег, па и оних тековина које су деценијама опстајале као светионик народа, нашла се и организација резервних војних старешина. На хиљаде оних који су знали смисао постојања организације као гарант опстајања државе и народа, чудним токовима, нашле су се и резервне војне старешине. Неки људи који су се једног тренутка нашли на одговорна местима у држави напросто су се такмичили ко

ће више да потре нашу организацију, систем одбране, па и војску. Успело се и са урушавањем регрутног система, али последњих година на површину друштвене стварности избијају све негативности попутне војске професионалним кадром. Док мирнодопска војска нема посебних проблема са попуном старешинским кадром, дотле се у попуни ратних јединица, у неким специјалностима, осећа недостатак резервних старешина, али и војника који су одслужили војни рок. Многим су сада отворене очи шта нам се догодило и шта нам ваља чинити. Ентузијастички из наше организације упорно су државним органима предочавали ситуацију, покушавајући да у свему оживи организација резервних војних старешина. Најзад у новом закону који регулише систем одбране, поново ће се наћи и наша организација. Тиме је отворен пут за пуно деловање у друштвеном миљеу. Интензивирани су многе активности, а у овом часу се једино осећа недостатак новчаних средстава. Без материјалне основе се не може даље, али очекујемо да тај проблем ове јесени буде ублажен, а да се од нове године крене пуним темпом и капацитетом.

П Некада је организација РВС била прва и најважнија друштвена организација. Шта се догодило, откуд пасивизација ОРВС у слободарској Србији?

-Транзицијом нашег друштва у последње две и по деценије, као што је познато, десиле су се крупне промене у свим аспектима живота, па тако и области припреме друштва за одбрану земље. Сходно познатом опредељењу да наша држава више неће водити ратове, који би јој могли бити наметнути, тежиште одбрамбених капацитета земље померено је из области јачања оружане снаге у област политике, према чему су извршене бројне организационо-техничке промене, од укидања војне обавезе,

Резервне војне старешине Зрењанина приликом једног окупљања

преко формирања професионализације војске, до измештања бројних организација које се баве питањима одбране земље из владиног у невладин сектор, чиме је њихова егзистенција битно измењена.

Такав је случај и са СОРВС Србије, организацијом која се искључиво бави питањима одбране земље и која у себи интегриса укупан руководећи потенцијал који би у евентуалном рату морао одговорити изазову командовања јединицама резервног састава. У њему су интегрисане и будуће резервне старешине, што организацији додатно даје на тежини као актуелној снази одбране, без обзира на период и измену осталих околности. Партиципација у мотивисању, обуци и распореду резервног састава чини организацију кључним партнером Војске Србије у извршавању задатака из области попутне резервног састава.

Према наведеним чињеницама које можемо посматрати као специфичност за диференцијацију, СОРВС Србије се, по нашој али и оцени стручне јавности, увелико издваја од осталих удружења, што најалост до сада то није пратио и њен статус.

Чланови СОРВС Србије су Организације РВС у општинама и градовима са својим чланством. Тренутно постоји 85 организација резервних војних старешина.

П Шта је промењено у легислативи Србије да би организација којој сте Ви на челу могла нормално да функционише?

У сарадњи са Министарством одбра-

не СОРВС Србије је почетком 2017. године покренуо и предложио допуне члана Закона о одбрани који се односи на невладине организације (НВО) у надлежности Министарства одбране. Наиме, покренутом иницијативом смо успели да се изборимо за потребу критеријума и категоризације, односно постигнуто је то да се међу овим организацијама издвоје оне које имају посебан значај за одбрану. Већ сам изнео у чему се ми издвајамо од осталих НВО и у чему је наш значај за систем одбране.

П Ко вас је све подржао у настојању да организацији повратите значај који је некада имала?

-Најважнија је чињеница да је иницијативу Савеза подржало чланство. Само заједно са резервним војним старешинама можемо да у потпуности оживимо организацију. Био бих неправедан да не кажем и то да смо снажну подршку имали у Министарству одбране и у Војсци Србије. Све у свему, створен је јак и нераскидив фронт који гарантује да ћемо успети у свему што будемо предузимали да се на одбрамбену сцену Србије врати организација са дугом и богатом традицијом. Треба знати да су у свакој државној институцији, у сваком предузећу и установи заступљене резервне војне старешине. Читава армија одговорних и стручних људи који су на располагању држави и народу. Резервне војне старешине разумеју обавезу и располажу знањима и вештинама потребним за одбрану земље. То је богатство које нико није смео и не сме да занемари.

П Када већ спомињете традицију реците нам нешто о оснивању и историји организације?

-Основао нас је легендарни војвода Степа Степановић 15. 9. 1919. г. на го-

дишњицу пробоја Солунског фронта, тада под називом Удружење резервних официра и ратника. Овом приликом наглашавам потребу и обавезу садашње и потоњих генерација да тај датум никада не падне у заборав. Та организација доживљавала је успоне и падове, али је представљала снажан и квалитетан радник војних кадрова за резервну војску. Одувек је била масовна и у свим срединама се осећао рад наше организације која је била и жариште патриотизма и родољубља.

СОРВС Србије је регистрована да делује у области одбране, безбедности, заштите и спасавања људи и материјалних добара.

Организационим променама из 2008. године Савез је из надлежности Министарства одбране преведен у невладин сектор и статусно изједначен са свим другим невладиним организацијама, без обзира на област деловања и начин финансирања. Годишње финансијске потребе овог Савеза су до 2013. г. износили око четири милиона динара и та средства су обезбеђивана из буџета Републике Србије, након тога настаје за нас тежак период ...

Значај Савеза препознајемо и са аспекта неговања националног идентитета и слободарске традиције и вредности нашег народа који су сада више него икад раније у историји угрожени пре свега излобированом и нечасно пројектованом сликом у свету коју по сваку цену треба мењати у правцу истинске представе о нама. Није мање зачужна ни чињеница да релативно мали број земаља у близини а и ширем окружењу има удружење које баштини стогодишњу традицију

П *Каква су све искуства стечена у ратовима деведесетих година када је реч о организацији резервних војних старешина?*

Нажалост били су то ратови за какве се резервне војне старешине нису припремале. Паравојне формације су кидисале на војнике и старешине ЈНА. Те ратове карактерисали су међуетнички сукоби, у којима су људи других националности нашу регуларну оружану силу (ЈНА) прогласили за агресора. Настојали су да регуларну оружану силу поцепају по националним шавовима. Атаковали су на јединице ЈНА од Словеније, преко Хрватске до БиХ, где су муслиманске и снаге Хрватског вијећа одбране нападали наше саставе. А када су створене Република Српска Крајина и Република Српска, односно њихове војске, онда су нападали на те формације. Чињени су сукобљиви и масовни злочини против становништва српске националности. После Дејтонског споразума и завршетка рата у БиХ, активирано је ратно жариште на Косову и Метохији.

Агресија НАТО-а на СРЈ планирана је и реализована према савременим доктринама од којих је у првом плану била ваздушно-космичка битка. Деведанаест најразвијенијих земаља света кренуло

је високософистицираним оружјем на малу државу каква је наша. У њиховим ратним плановима главни циљ је био одвајање Космета од матице земље. Однос снага, мерен војним аршинима, био је 1:700 у корист НАТО-а. Бранили смо се застарелим наоружањем, махом друге генерације, а нападани смо борбеним системима четврте генерације. Знатан део старешинског кадра у ратним јединицама чиниле су управо резервне војне старешине. У историји ратовања остаће записано да је једна мала земља успела да се одбрани од нај-

Обука за одбрану земље најзначајнија је активност резервних војних старешина

веће светске силе. Планери НАТО-а били су убеђени да ће нашу одбрану сломити за само неколико дана и да ћемо тада подићи белу заставу. Али издржали смо 78 дана, а могли смо и више. Из данашњег угла може се протумачити да је прекид борбених дејстава више одговарао НАТО-у него Србији. С времена на време испливавају на површину друштвене збиље многе чињенице које о томе најбоље говоре.

П *За попуњу наше ратне војске потребно је неколико пута више старешина него што их има Војска Србије. Да ли садашњи Курс резервних официра обезбеђује довољан прилив кадрова?*

Држава је резервне војне старешине обучавала у школама и на курсевима. Потребна искуства стекли су на војним вежбама а многи су учествовали и у борбеним дејствима током ратова 1991. г. до 1999. г.

Друштвени, а може се рећи и државни значај СОРВС Србије у првом реду се односи на Војску Србије, јер се ратна војска попуњава резервним саставом, имајући у виду да је начелан однос мирнодопске и ратне војске 1 : 3. Тренутна ситуација указује да је сада то оптимал-

но стање, али сведоци смо наглих и непредвидивих безбедносних догађаја и мена природе у свету и непосредном окружењу. Намеће се потреба да се одговори на још веће турбуленције (војне и невојне) које би (могуће је) захтевале и бројнији резервни састав. Садашњим решењем предвиђена је обука резервног састава након мобилизације. Следе затим појединачна и колективна провера. С обзиром на чињеницу да би професионални састав вероватно био ангажован у првом периоду, поставља се питање обуке резервног састава и припре-

ме за ангажовање. Питање је да ли то све могу да реализују тимови или групе за извршење мобилизације, што указује на могућност ангажовања лица из СОРВС.

У разматрању укупне ситуације треба имати на уму и то да је дошло до одлива великог броја официра из земље. У таквим околностима би био прави луксуз испустити кадар који је остао у земљи.

У духу традиције нашег народа, хтели ми да се сложимо или не, нису пројекти и неки „ад хок“ послови. Ови људи (РВС) самом жељом да буду ратне старешине, па обуком коју су за то прошли и на крају стекли подофицирске и официрске чинове које су кроз вежбовне и ратне активности, у себи поседују, односно имају развијену потребу за припадношћу. Резервне војне старешине имају „живе организације“, јер ће сутра стати на челу вода, чете и батаљона. Због свега тога треба им чвршћа организациона веза са Министарством одбране и Војском Србије.

За само чланство је у старту било фрустрирајуће превод у било у корпусу невладиних организација, а на жалост, дошло се и докле да их не препознају више ни неке локалне самоуправе. У појединим срединама су се чудом чудили локални моћници да наша организација још постоји и чему служи!?!

П *У Србији је некако запостављена област цивилне заштите и цивилне*

одбране. *Шта у тим областима могу да ураде резервне старешине?*

Ванредне ситуације у свету, а и код нас (поплаве, пожари, земљотреси ...) указују на огромне организацијске проблеме, када је битно организовано и систематски ангажовати расположиве ресурсе. Овде у првом реду треба посматрати способност процене, предвиђања и одговора на кризу – стручних профила али и доказаних има у СОРВС. Организација РВС има велики потенцијал, првенствено са аспекта способности којима резервне старешине располажу, посебно у области цивилне одбране и заштите од савремених изазова, ризика и претњи, у условима ванредних ситуација, несрећа ширих размера, до учешћа у супротстављању тероризму, организованом криминалу и борби против корупције. Неспорно је да су резервне старешине стручна лица из области за које су се школовали, а највећи део са вредним професионалним искуством и поседовањем проверених лидерских и других способности и квалитета које су погодни и корисни и које их препоручују за укључивање у штабове за ванредне ситуације, командовање и вођење цивилне заштите и одбране. Све ово и летимично набројано указује на потребу суштинског дефинисања места, улоге и организације СОРВС Србије.

П *Финансирање је данас у држави и друштву највећи камен спотицања, каква је случај са организацијом резервних војних старешина?*

Само са дефинисаном друштвеном улогом, недвосмислена је обавеза државе да такву организацију усмерава али и финансира све активности у наведеном смислу. Мишљења сам, уз убеђење да га и ви делите, да Војска и њено ресорно министарство такву друштвену улогу не могу остварити без ослонца и активног учешћа организација каква је, посебно, СОРВС због чега она и јесте била оглашена организацијом од посебног значаја за одбрану одговарајућом Одлуком Владе и то морамо прво кроз активности да вратимо. Јер губитком тог статуса отежали смо и искомпликовали своју позицију у систему одбране.

Надамо се да ће до краја ове године системски бити решено финансирање организације резервних војних старешина, чиме ће држава изразити свој однос према организацији која је један од темеља система одбране.

П *Да ли сте задовољни сарадњом са Министарством одбране и Војском Србије и шта би у тим релацијама ваљало унапредити?*

Свакако да нисмо задовољни. Али кривицу не сноси ни Министарство одбране, нити Генералштаб Војске Србије. Једноставно у друштву је створена неповољна клима према резервним војним старешинама. У последње три године учињени су значајни помази, али још увек има много тога да се уради.

Резултати су проистекли, пре свега,

из ентузијазма чланства и жеље да организација опстане. Напори руководства били су усмерени на проналажењу одрживог начина финансирања као услова опстанка организације. У реченом смислу идентификовали смо комбиновани модел:

Поправљање статуса РВС нагласком места у подзаконским актима Закона о одбрани ..., дакле „под окриљем“ ресорног министарства, у комбинацији са одрживим развојем организације који подразумева прилагођавање новонасталим условима и трендовима насупрот је потреба. Прецизније речено, модел се своди на оспособљавање организације да се организационим и структурним реформама уз пројектно-финансијску и делом подршке државних институција пре свега ресорног министарства. Интенција при креирању и одабиру оваког модела била је на очувању темељних вредности наше организације, а првенствено патриотизма и посвећености општедруштвеном бољитку и идеји социјалне правде. Такође, уверен сам да ће организације уз помоћ ресорног министарства превладати актуелну кризу и пронаћи начин одрживог развоја, сагласно условима и потребама друштва у целини.

П *Колико је међу младима популарна школа, односно курс резервних војних старешина?*

—О томе немамо довољно сазнања. Да бисмо мериторно нешто тврдили потребно је истраживање. Међутим, одзив младића за служење војног рока и оних који су изразили жељу да школовањем постану резервне старешине, охрабрује и даје наду да обезбедимо потребан кадар. У сваком случају убудуће ваља развити информативну компоненту, а и учинити напор да се младићима обезбеде и одређени бенефити.

Да би резервни састав био користан и „доступан“ (читај: пун одзив), потребно је и да постоји и пакет стимулативних мера (мотивациони фактор), односно јасно истакнуто који је конкретан бенефит чланства – не само симболични у виду посете културно-историјским споменицима и сл. На пример, са завршеном школом (курсом) за резервног официра и подофицира, требало би да има неколико поена више од осталих кандидата приликом запошљавања у државној служби, неке погодности у здравственом систему и др.

Као научни радник и професор на факултету и високој струковној школи, из мени показаног студентског интересовања, тврдим да, и те како, има девојака и младића који би желели да прођу кроз поменуто војно оспособљавање. Такође, уверен сам да када би се направило озбиљно социолошко истраживање које би требало да пружи пресек стања националног расположења и перцепције привржености систему одбране, одмах уз ВС и МО биле би резервне војне старешине.

П *Шта све у програму рада има ОРВС, чиме се тренутно бави организација коју су облици обуке коју организујете?*

—Пажњу, пре свега, посвећујемо обуци и информисању резервних војних старешина и других грађана о разним темама везаним за безбедност, војностручну обуку, али и обележавању значајних датума и догађаја. Тако је тежишне активности усмерено на едукацију и информисање РВС, пре свега млађих годишта о најактуелнијим збивањима у области безбедности, новинама у Војсци Србије и њеним најзначајнијим активностима у оквиру мисија које обавља, као и о задацима у области заштите и спасавања у ванредним ситуацијама

П *Шта је потребно још урадити да би организација била ефикаснија?*

—Три су главна фактора које треба ојачати како би у целисти ово струковно удружење функционисало. Најпре ваља створити јаку, добро опремљену и добро организовану кровну институцију, која ће бити нека врста стручног и информативног сервиса резервним војним старешинама у општинама и градовима Србије. С друге стране без оптималног финансирања активности резервних војних старешина, тешко да би се могло доћи до значајнијих продора и успеха који су неопходни за даљи развој СОРВС Србије. Најзад, неопходно је употпунити и административну потку, то јест, у складу са насталим свеукупним променама, донети још нека акта потребна за несметано функционисање организације. Додао бих и потребу стимулисања резервних војних старешина за рад у организацији, односно стварање бенефита за све оне који јачају систем одбране и заштите у држави Србији.

П *Да ли је организацији РВС потребно професионалаца да би организација нормално одвијала своје активности?*

—Главне полуге у функционисању било које организације су људи, то наше највеће богатство одбране треба неговати и у сваком погледу јачати. Више професионалаца значи унапређење и квалитета и квантитета у активностима резервних војних старешина.

П *Коју бисте поруку упутили јавности?*

Ово здраво ткиво система одбране треба по сваку цену сачувати, оснажити, подмладити, држати на окупу. Непосредним радом кроз заједничке пројекте, даљим унапређењем знања и вештина, те конкретним домаћајима у систему одбране и заштите створиће се постојани бастион коме стремимо. У разгранатом систему припрема за одбрану и заштиту земље, има места за све родољубе којима је у срцу Србија.

Звонимир ПЕШИЋ

Пише:
Милан Коњиковац
капетан бојног брода *

Приближавање традиционалних вредности младима сарадњом са СОРВС Србије

УЛАГАЊЕ У БУДУЋНОСТ

Иницијатива за увођење садржаја обуке у школски систем Републике Србије, коју је прошле године Министарство одбране упутило Министарству просвете, науке и технолошког развоја, реализована је изнад очекивања. После три деценије занемаривања, ученици завршних разреда средњих школа, који пунолетством стичу прва права и обавезе у систему одбране, имају прилику да више сазнају о Војсци Србије, безбедносној култури и одбрани земље. Тај национални пројекат ствара услове да млађе генерације јачају своја патриотска осећања, негујући традиције и слободарски дух нашег народа.

Мисао старих филозофа да је „апсолутна безбедност утопија“ чини се тек данас, у савременом свету, добија на значају. Зашто? Иако државе настоје да обезбеде оптимални ниво стабилности за своје грађане, потпуна безбедност је, ипак, недостижна.

Поред традиционалних претњи, оружаних сукоба и тероризма, појавили су се додатни изазови и ризици, условљени научним и техничко-технолошким иновацијама, попут сајбер-криминала, што упућује на нове димензије остваривања безбедности.

Одбрана и безбедност захтевају много више од тренутног и ситуационог реаговања, јер успешна друштвена заједница почиња на способности да делује корак испред времена. Предвиђање и превазилажење изазова, ризика и претњи безбедности условљено је свеобухватним знањем, првенствено због чињенице да је безбедност недељива.

Очување независности, суверености и територијалне целовитости државе, али и заштита грађана у кризним ситуацијама, заснивају се на заједничком учешћу у одбрани, односно успешној координацији институција, установа и привредних субјеката из различитих области друштва.

Војна и цивилна компонента одбране

Одбрана Републике Србије заснована је на концепту тоталне одбране, који се састоји из војне и цивилне компоненте. Иако спровођење таквог концепта карактерише развијене државе, Србија као земља у развоју, на основу ранијих искустава и постојећих стратешких опредељења, одбрану виталних вредности и интереса заснива ослањањем на сопствене ресурсе.

Носилац војне компоненте је Војска Ср-

Начелник Одељења за обучавање грађана капетан бојног брода Милан Коњиковац са посебним саветником министра просвете задуженим за средње образовање и васпитање и образовање одраслих др Александром Пајићем приликом договора о реализацији Иницијативе

бије. Оружане снаге, међутим, не могу извршавати мисије и задатке без планске и организоване подршке цивилних структура.

Као резултат уочене потребе за јачањем цивилне компоненте, у коју се дуже времена није улагало, менаџмент Министарства одбране формирао је Сектор за цивилну одбрану и припреме одбране, унутар кога функционише Управа за обавезе одбране с новом целином – Одељењем за обучавање грађана, које је с радом започело 23. марта 2018. године. У надлежности Одељења су координација послова заштите и спасавања с надлежним државним органима и обучавање грађана за потребе одбране земље – одређивање програма и планова обуке грађана.

Због обуставе обавезног служења војног рока 2011. године, а услед вишедече-

нијског занемаривања обучавања становништва за потребе цивилне одбране, највећи број становника Србије, нарочито млађе генерације, немају одговарајућа сазнања и вештине за правилно понашање и поступање у ситуацијама нарушене безбедности.

Ради стварања услова за реализацију основних задатака Одељења, у кратком року успостављена је сарадња са субјектима система одбране и предложена нова законска регулатива у тој области.

Увођење садржаја обуке у школе

Чињеница да основе система одбране наше земље скоро три деценије нису присутне у образовном систему Србије на си-

Састанак представника Одељења за обучавање грађана и Савеза организација резервних војних старешина

стематичан и организован начин, осим у Војној гимназији и Средњој стручној војној школи, има за последицу да добар део нашег друштва није у довољној мери спреман и обучен за одговарајуће реаговање у условима нарушене безбедности. У цивилном школском систему се, дакле, не изучавају садржаји који представљају одговарајућу замену за некадашњи предмет Општенародна одбрана и друштвена самозаштита, наравно без идеолошко-политичких димензија, прилагођених времену у коме живимо.

Стога је Одељење за обучавање грађана настојало да некадашња позитивна искуства из тог предмета прилагоди садашњим условима, јер доприносе свести грађана о потреби одбране земље и безбедног живљења, као и промоцији традиционалних вредности, елиминишући било какав покушај милитаризације друштва или поновног увођења предвојничке обуке.

Први корак у том смеру била је Иницијатива за увођење садржаја обуке у школски систем Републике Србије коју је прошле године Министарство одбране упутило Министарству просвете, науке и технолошког развоја, како би се за потребе одбране земље оспособили ученици основних и средњих школа. Министарство просвете, науке и технолошког развоја прихватило је Иницијативу у делу да се обука изводи са ученицима завршних разреда средњих школа, јер су одређени садржаји из области одбране већ уграђени у постојеће предмете основних школа, попут историје, биологије и географије.

Ученици завршних разреда средњих школа препознати су као категорија грађана за чије је обучавање надлежно Министарство просвете, науке и технолошког развоја, коме стручну помоћ пружа Министарство одбране. Тај узраст управо јесте циљна група за обучавање јер пунолетством стиче и прве обавезе према систему одбране, као што је увођење у војну евиденцију.

Иницијативи су претходиле многобројне активности у Министарству одбране како

Од 525 средњих школа на територији Србије иницијативу реализовало је више од 90 одсто, односно 476 школа. У извођењу наставе из области одбране учествовало је и десет организација резервних војних старешина.

би се створили услови за њену реализацију. Одељење за обучавање грађана одржало је низ састанака, пре свега са Заводом за унапређивање образовања и васпитања. Добијен је сертификат о усаглашености с образовним стандардима стручних материјала које је израдило, а који обухватају десет теоријских и једну практичну тему о систему одбране.

С Министарством просвете, науке и технолошког развоја дефинисани су динамика и алгоритам спровођења Иницијативе. Поштујући обавезе ђака у том периоду, као што су полагање матурских и пријемних испита, те комплексност садржаја које из система одбране изучавају, усаглашено је да се настава изведе факултативно на часовима одељењског старешине.

Уважавајући чињеницу да одељењским старешинама, као основним носиоцима наставе о систему одбране, нису блиска знања из те области, договорено је да им стручну помоћ пружају припадници Министарства одбране, Војске Србије или резервне војне старешине.

Образовни и васпитни резултати пројекта

Резултати тог националног пројекта су импозантни, а циљ је потпуно остварен.

Он посебно добија на значају ако се узме у обзир чињеница да је Иницијатива реализована у екстремно кратком року. Основне система одбране приближене су ученицима на такав начин да стекну свест о потреби одбране земље, сагледају одређене законске обавезе, као и права и могућности које систем одбране нуди.

Посебно треба истаћи да су и у васпитном смислу, на путу стварања одговорног друштва, остварени високи домети – створени су услови да се, на одговарајући начин, млађим генерацијама приближе истинске вредности и национални интереси, те да јачају своја патриотска осећања и негују традиције и слободарски дух нашег народа.

Иницијатива је имплементирана у другом полугодишту школске 2018/2019. године, а резултати су знатно превазишли почетна очекивања и Министарства просвете

ОСНОВЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Теме из области одбране земље за обучавање ученика завршних разреда средњих школа:

- Место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије,
- Војна обавеза у Републици Србији,
- Радна и материјална обавеза у Републици Србији,
- Како постати официр Војске Србије,
- Како постати професионални војник,
- Физичка спремност – предуслов за војни позив,
- Служба осматрања и обавештавања,
- Облици неоружаног отпора,
- Бојни отрови, биолошка и запаљива средства,
- Цивилна заштита и
- Практични део – Тактичко-технички зборови.

те, науке и технолошког развоја и Министарства одбране, што је последица добре припреме, организације и међусобне сарадње.

Од 525 средњих школа на територији Србије Иницијативу реализовало више од 90 одсто, односно 476 школа. У извођењу наставе из области одбране учествовало је и десет организација резервних војних старешина.

Прихваћен је предлог да се химна Републике Србије „Боже правде“ интонира на часовима. На тај начин, млади се уче да поштују државне симболе и идентификују са својом земљом, што у васпитном смислу доприноси јачању националног идентитета.

Ученици су на практичним облицима наставе, односно тактичко-техничким зборовима и „Отвореним данима“, имали прилику да сагледају живот и рад припадника наше војске и увере се у јединство Војске и народа. Посебно задовољство причињавао им је боравак у касарнама и могућност да на лицу места виде наоружање и војну опрему које употребљавају јединице Војске Србије.

Пружањем прилике да представници резервних војних старешина учествују у настави са ученицима обезбеђена је већа видљивост Савеза организација резервних војних старешина Србије, те промоција вредности за које се залажу.

Сваком припаднику Министарства одбране, Војске Србије, као и резервним војним старешинама који су учествовали у настави било је задовољство и част да презентују војничку професију, која је често младима примамљива јер подразумева различите изазове, могућност исказивања храбрости, вештина, као и психичке зрелости, те стабилности личности.

Сарадња са СОРВС Србије

Пројекат обучавања ученика захтева ангажовање стручног кадра у настави. Одељење за обучавање грађана препознало је да резервне војне старешине својим знањем и вештинама стеченим на обукама, војним вежбама, у условима ратног и ванредног стања, представљају значајан ресурс који може оплеменили часове о систему одбране. Низом састанака са Савезом ОРВС Србије договорени су заједнички кораци, као и модел укључивања њихових представника у реализацију Иницијативе.

Усмеравам пажњу читалаца Првог позива на податак да су резервне војне старешине ангажоване у 35 средњих школа за извођења наставе, што се потврдило као квалитетно решење, јер су ученици исказали изузетну заинтересованост управо због њихових професионалних искустава и могућности да сазнају више о месту и улози резервног састава у Војсци Србије.

Представници Савеза ОРВС Србије ће учествовати у реализацији Иницијативе и током школске 2019/2020. године, чиме ће се обезбедити њихова већа видљивост у друштву. Компетенције које резервне војне старешине стекну током извођења наставе допринеће и стручним квалифика-

Изменама и допунама чланова 47. и 60а Закона о одбрани и члана 79а Закона о војној, радној и материјалној обавези дефинисане су категорије грађана за чије је обучавање надлежно Министарство одбране, као и оне чије оспособљавање спроводе остали субјекти система одбране у сарадњи с Министарством одбране

цијама Савеза за стицање статуса удружења од посебног значаја за одбрану земље.

Подршка афирмацији и напредовању организација резервних војних старешина најпре се очекује од Министарства одбране и Војске Србије. У години када обележавају 100 година постојања, Одељење за обучавање грађана успоставило је с њима нову, пажљиво координирану и организовану сарадњу, првенствено приликом спровођења Иницијативе, на обострано задовољство.

Историја је највећа учитељица живота о којој младима најверодостојније сведоче, пре свега, људи с богатим искуством и жељом да својим чињењем буду од општег интереса заједници у којој живе. Организације резервних војних старешина су од оснивања 15. септембра 1919. несебично

Ради квалитетније реализације послова и задатака из функционалне надлежности Одељења за обучавање грађана, а у складу с прописима, предвиђена је могућност да се у обучавање грађана за потребе одбране земље, поред припадника Министарства одбране и Војске Србије, укључе и остали субјекти, међу којима је и Савез организација резервних војних старешина Србије

и пожртвовано биле на располагању својем народу. Уверени смо да ће у време када обележавају јубилеј још значајније допринети стабилности друштва и активно утицати на васпитавање млађих генерација.

Инвестирање у будућност Србије

На основу детаљне анализе досадашњих искустава, Министарство просвете, науке и технолошког развоја потврдило је спровођење Иницијативе и у наредној 2019/2020. школској години, на четири часа одељењских старешина.

Квалитету наставе допринеће и Приручник за наставнике – Основе система одбране Републике Србије, који је припремило Одељење за обучавање грађана. Такође им је и даље на располагању сет стручних материјала (теоријски садржаји и Power Point презентације за 11 тема), које је Министарство просвете, науке и технолошког развоја презентовало на свом званичном интернет сајту.

Представници регионалних центара Министарства одбране и организација резервних војних старешина ће и даље, по захтеву средњих школа, стручно помагати реализацију наставе, док ће Војска Србије омогућити знатно више акција „Отворени дани“ како би касарне биле доступне ученицима за практично извођење теме Тактичко-технички зборови.

У будућности ће Министарство одбране наставити сарадњу са свим учесницима у обучавању грађана, посебно Савезом организација резервних војних старешина Србије, који својим искуством и знањем представљају значајан ресурс друштва у подршци кључним процесима и активно-стима система одбране.

У ери дигитализације и медијског обликовања културних образаца понашања, неопходно је младима приближити запостављене традиционалне вредности на којима се вековима темељило наше друштво. Домовина је вредност изнад сваког појединца или институције, инспирација за заштиту истинских вредности или остваривање прогреса друштва. Она је опште добро, које се мора неговати и приближавати становништву, јер се једино на тај начин чува наш генетски код.

Може се закључити да је обучавање средњошколаца за одбрану земље пројекат од општег добра за државу, јер, сем осталог, јасно разграничава облике друштвено прихватљивог од девијантног понашања. Свако инвестирање у образовање и васпитање млађих генерација јесте инвестирање у будућност Србије.

*Аутор је начелник Одељења за обучавање грађана
Управе за обавезе одбране
Министарства одбране*

Прекрајање српске историје на Косову и Метохији

У 15. ВЕКУ КОСМЕТ БИО БЕЗ АЛАБАНАЦА

Занимљиво је да многе податке који се износе у јавности нису прво обелоданили српски научници, већ муслимански истраживачи Оријенталног института у Сарајеву, давне 1972. године. Они су Дефтер за Област Бранковића превели са арапског на српски језик.

Србија је под власт Османског царства потпала 1459. године падом Деспотовине, односно Смедерева. А када је пре тога 1455. освојен Призрен, од стране Османлија, Турци су исте године извршили катастарски попис и попис становништва и њихове имовине у области Вука Бранковића, која се простирала од Копаника до Проклетија и обухватала је 5.987 квадратних километара. Када се томе додају површине удаљених насеља у Горњем Ибру, на Пештеру, у Рашкој, Јужној Морави... површина је била 6.344 км². То је област која износи око 58,3 одсто данашње територије Косова и Метохије (10.887км²). На том простору, у области Вука Бранковића, било је 14.644 носилаца домаћинства српског порекла, а само 46 породица албанског порекла (!?) раштрканих у више насеља. Од 693 насеља на Косову и Метохији (КиМ), од 1455. до 1999. су сва српског порекла.

По попису 1455. године од 24.795 уписаних имена, свега 0,26 посто су албанска имена. То значи, да на хиљаду српских имена само 2,8 посто су албанска имена. Од имена највише се спомиње име, Радослав (1.478), па, Богдан, Радица, Степан, Никола, Рајко, Милош, Богоје, Дорослав, Милован... а женска – Оливера, Радислава, Стојислава, Јелена, Станислава, Владислава, Вукослава... Од презимена, највише је било српског порекла, 95,88 посто, 1,98 романског, 1,56 неутврђеног, 0,26 одсто албанског и 0,25, одсто грчког порекла.

Шиптари нису староседеоци на Космету

Ови подаци се налазе у Дефтеру (списак, бележница) за Област Вука Бранковића, званичном документу Османског царства из 1455. године, који се налази у Историјском архиву у Истанбулу и јасно доказује да у то време на Косову и Метохији није било Шиптара! Овај јединствени званичан документ је сачуван до данашњих дана и сведочи да приче „историчара“ из Приштине, како су Шиптари староседеоци на КиМ – нису истините, већ се користе у дневнополитичке сврхе.

Турски катастарски пописи из 1455. године за Област Вука Бранковића, својим документима са три тапије јасно доказују да је Косово и Метохија - српска земља! Поред, горње, прве тапије на Област Вука Бранковића из 1455. године у којој су сви називи места, евидентно су уписана 14.662 носиоца домаћинства српског порекла. Друга тапија доказује да сви манастири Немањића на Космету припадају тој српској династији, која је владала на Косову и Метохији 205 година, од 1166. до 1371. године под влашћу Светог Саве и Стефана Немање. Немањићи нас уводе у православље, уграђују се у ктиторске карте, које се налазе са десне стране од уласка у сваки од бројних манастира. Трећу тапију чине повеље, које су владари (турски) дали монасима српских бројних манастира на КиМ. За разлику од данашњих дана, када Шиптари на срћу, пале и уништавају српске манастире (а желе да уђу у УНЕСКО како би се наводно бринули о њима!), тероришу монахе, у време Османлија манастири, свештенство и њихова имовина били су заштићени турским прописима! Да су у то време Албанци били уместо Турака од српских манастира не би остало ништа.

Занимљиво је да многе податке који се износе у овом тексту нису прво обелоданили српски научници, већ муслимански истраживачи Оријенталног института у Сарајеву, давне 1972. године. Они су Дефтер за Област Бранковића превели са арапског на српски језик.

Колико далеко иду Албанци са Космета, најбољи је пример, како тврде, да су они учествовали у Боју на Косову, наводно на страни Лазара Хребељановића и да јунак, који је убио Мурата, није био Милош Обилич, већ Албанац! Једно је сигурно: ако су учествовали у Косовском боју, били су само на страни Турака! Историја је показала да су 1739. и у рату Аустроугарске против Турака, који је вођен у Старој Србији (КиМ) били на страни Османлија. Тада је Аустроугарска ослободила данашњи Космет. После тог рата, добар део Срба са КиМ, борећи се на страни Аустроугара за ослобођења Космета, под налетом Турака, којима су се придружили Албанци, напустили су ову област и одселили се према северу.

Када су српски јунаци и Кнез Лазар дочекали и потукли Турке на Косову пољу, значи, шездесет и шест година пре пописа (1455.) тада их (Шиптара) скоро није ни било на КиМ. Вук Бранковић је рођен 1345. године на Космету, умро је 6. октобра 1397. у тамници у Цариграду. Педесет и осам година касније област од Проклетија до Копаника турски пописивачи називају по њему (Вуку) Област Вука Бранковића. У тој области је тада живело од 105.00 до 120.000 становника. Највише кућа – 12.840 припадало је Србима православцима, 75 Власима, 46 Албанцима, 17 Бугарима, пет Грцима, док је по једна припадала Јеврејима и католицима. У 480 насеља већину су сачињавали Срби, у 34 насеља било је 75 влашких породица, док су по две албанске породице живеле само у 23 села.

Агресивност Албанаца после Призренске лиге

Истраживач Михаило Динић, истиче да у то време постоје три значајна места, Приштина, Вучитрн, Трпача (данашња Косовска Митровица), утврђени градови, Борач, Звечан, Петрич, као и краљевске задужбине, манастир Бањска (задужбина Милутина, мајка Јелене Анжујске и брата

Драгутина), Грачаница (подигао манастир Милутин са Симонидом и сином Стеваном), Ново Брдо (највећи рудник на тадашњем Балкану). Дворови владара били су на југу, Сарчин, Пауни, Народимље, Штимље. Турци су тадашњу област поделили на нахије, Трговиште, Клопотник, Долци, Морава, Вучитрн, Тополница, Приштина и Лаб. Вучитрн је било место са највише домаћинства (232), затим долазе, Овчарево (140), Дрстеник (131), Лубница, Ловиша, Штимље, Витина... У документу ниједно насеље, река, брдо, планина нису носили албански назив.

У турском попису 1455. г. нема ниједног насеља са типичном албанском антропониимијом. Имена насеља, као што су, Кутлеш, Ливођа, Ђеремида, Трпез... нису албанског порекла, већ грчког! Документ (Област Бранковића – опширни катастарски попис из 1455) има 480 страна, величине 30 пута 12 сантиметара, кожног повећа, исписан је на белом папиру црним мастилом на арапском језику.

Међутим, током турске окупације област Вука Бранковића демографски почиње да се мења. Османлије су својим терором терали српско становништво да се исељава или да прими ислам. У празна српска села, са планина, плодну косовскометохијску земљу, све више су насељавали Албанци. Посебно су Шиптари били агресивни после усвајања Призренске лиге 1878. То (та лига) је био војно-политички савез, који је створен под покровитељством Османског царства, са жељом да се Турска задржи на Балкану. Тада је и покренута идеја о стварању тзв „велике Албаније“, чије последице Србија и дан-данас осећа. У Првом балканском рату Косово ослобађа Војска Краљевине Србије, а Метохију Војска Краљевине Црне Горе. Када се Српска војска повлачила из Србије 1916. Албанци су Аустроугаре, који су окупирали Србију, дочекали као ослободиоце. После Солунског фронта 1918. КиМ је ослободила од Аустроугарске Француска армија и српска 2. армија.

Велики егзодус са Косова и Метохије Срби су доживели у Другом светском рату. Италијански фашисти, који су и били заговорници тзв „велике Албаније“, са Албанцима, вршили су велики терор и злочине над српским становништвом, тако да се

Дизајн: Милен Чуљић

са Космета у ужу Србију иселило 200.000 Срба. После рата Титови комунисти нису им дозволили да се врате на своја огњишта! Процес прогона Срба са КиМ завршен је 1999. агресијом НАТО-а када је јужна српска покрајина, сходно Резолуцији 1244 Савета безбедности УН, предата на управљање мисији УН. Тада је, због Албанаца и њихових учесталих напада, злостављања, паљења кућа, отимања стоке, рушења манастира, цркава и друге српске имовине са Космета отишло око 250.000 становника српског порекла. И у мартовском погрому 2004. је КиМ напустило око 10.000 Срба. Сада на Космету живи само око 120.000 Срба.

Призрен – царски град

Све до почетка двадесетог века Срби на Косову и Метохији били су у већини. Најбољи пример је Призрен. Овај царски град је 1838. г. имао 24.950 Срба, или 73,68 посто, а Албанаца је било 16,63 посто. Данаас у Призрену живи неколико Срба, углавном старије доби.

Није тачно да су Османлије биле у Србији пет векова. Истина је да је Србија пала под влашћу Турака тек падом Деспотовине 1459. године. а ослободила се Првом српском револуцијом (Први српски уставнак 1804.). То је 345 година. Уз то треба одбити и време када је Србију двадесет година окупирала Аустроугарска почетком осамнаестог века (1718 – 1739). Из овога произилази да је Србија под Отоманским царством била 325 година, дакле три века, а не пет векова као што неки тврде.

Да пре турских катастарских пописа није било Албанаца на КиМ, па и у северној Албанији најбољи је доказ Дечанска хрисовуља из 1330. године. Она садржи детаљан списак домаћинстава, која су пописана у Метохији и северној Албанији, на метоху манастира Високи Дечани. Из Дечанске хрисовуље види се да на манастирској земљи са обе стране Проклетија има 89

села, 86 српских и 3 албанска. Од 2.166 сеоских газдинстава и 2.666 сточарских газдинстава само су 44 била албанска.

У књизи „Печат Милорада Екмечића“, велики српски научник Милорад Екмечић, пише:

„Подручје Косова и Метохије је уставним променама (мисли се на „чувени“ Устав из 1974. г. прим. аут.) све више постојао главни политички проблем стабилности Републике Србије, а затим и целе Југославије. Постојао је висок наталитет албанског и уопште муслиманског становништва. Од 498.000, колико је их било на попису 1948., они су 1981. нарасли на заједницу од 1.227.000 људи. Укупно су сачињавали 68,5 % становништва Покрајине према попису 1948, а 77,5% према попису 1981. број Срба је растао успорено.

Од 172.000 по попису 1948. на 210.000 према попису 1981. Због азијатског демографског раста, покрајина се није могла економски боље развијати.“

Господар Срба и Подунавља

Ко је био Вук Бранковић? Овај великан, иначе зет кнеза Лазара Хребељановића био је једна од најзначајнијих личности у Србији последње две деценије четрнаестог века. Због родбинских веза уско је сарађивао са кнезом Лазаром. Имао је породични посед око Борча у Дреници на КиМ од којег је касније створио Област Бранковића. Ова је земља обухватала простор између Скопља, Копаоника, Сјенице и горњих токова Таре и Мораче са местима: Пећ, Призрен, Вучитрн, Звечан, Комарини, Приштина, рудници Треча, Бресково... Вук Бранковић је учествовао у Боју на Косову против Турака, 28. јуна 1389. г. на десном крилу Српске војске. У српском народу Вук се помиње као издајник мада је до своје смрти пружао отпор Турцима. Поред тога што је обновио манастир Светог Павла великим средствима је помагао светогорске манастире, Хиландар и Кутлу-

муш. После погибје кнеза Лазара на Косово пољу, постао је господар Срба и Подунавља. Једину већу територију пре њега имао је цар Душан Силни и обухватала је земље од Црног мора до Јадрана и од Егејског мора до Дунава.

Династија Бранковићи је била један од најзначајнијих у Србији у средњем веку. Поред ње биле су познате и династије: Лазаревића, Мрњавчевића, Котроманића, Балшића, Косача (једна од најзначајнијих личности у овој династији је Влатко Вуковић) и Јакшића.

Светској јавности на научним скуповима, политичарима и светским моћницима треба предочити ове чињенице. Јер, Косово и Метохија је српска света земља, постојбина, колевка Српства. За њу се морамо борити чињеницама, која су на нашој страни. Без КиМ Срби ће нестати. То добро многи знају зато и на срћу на њу како би је отели од нас. Политичка борба за КиМ у којој треба користити сва демократска средства ће дуго трајати. Срби се вековима боре да очувају своју постојбину – Косово и Метохију, која је срце Србије. Зато, нема одустајања, нема повлачења!

За оне који желе да се поближе заинтересују, истражују и изуче ову проблематику могу наћи материјал на око 380 страница, на интернету, ако укуцају: Област Бранковића – опширни катастарски попис из 1455. г. - Сцрубд. Скраћену верзију („Турски катастарски пописи из 1455. године за Област Вука Бранковића“) објавио је као специјални прилог 19. фебруара 2007. дневни лист „Глас јавности“, али тада, мало ко је обраћао пажњу на ову брошуру. Изгледа да је она најмање занимала политичаре, који су онда били на власти. Као да их Косово и Метохија није интересовало. А то је било три године после познатог погрома Срба на КиМ (2004.) а годину дана пре него што ће Албанци да прогласе КиМ за такозвану „републику Косово“!

Зоран Јакшић

Неговање светионика потврђеног знања

КОНЦЕНТРАЦИЈА КВАЛИТЕТА

Појам војника повезан је са нечим узвишеним. Замислите који пиједестал заузима у малом месту лекар резервни старешина, професор резервни старешина, инжењер резервни старешина, свештеник резервни старешина...

Ко седи у луку и не сече себи свиралу, тај је луд“ написао је знаменити Фридрих Рикерт. Преведено на нашу културу казивања то значи; имати, а не знати користити, горе је него немати.

Појам организатора, организовања и организације уско је повезан са опстанком, на претком, реализацијом. Такође је везано за особе које имају способност да окупе и међусобно повежу личности усмерене ка остваривању одређених задатака.

Појам је актуелан у животу, професији, спортским активностима и слично.

Посебно је наглашен у специфичним организацијама где су чланови, императивно, наслоњени једни на друге. У тим специфичним занимањима школовање, курсирање и оспособљавање су организовани по посебним захтевима. Полазници су животно, професионално и просторно упућени једни на друге. „Класићи“ се вежу просторно, кумовски, по месту заједничког изласка, надопуњују се. Пријатељство им постаје трајна категорија. Такав вид школовања прихваћен је, на општем плану, када је у питању школовање и курсирање старешина за војнички позив.

Посебни квалитет овој врсти школовања дају додатна школовања на сродним факултетима, укључивање жена у систем и наравно, школовање резервних војних старешина. Све то побољшава једна ментално-емоционална промаја - струјање позитивности. Нека испитивања на ITON колеџу у Енглеској показују да се у тим затвореним системима школовања науче беспрекорно понашање, углађени манири, али и тежа адаптација у ситуационом реаговању изван усталеног протокола.

Моћи се „пронаћи“

„Свакако, није добро имати много мана. Али, много је горе ако имаш много мана и одбијеш да их признаш самом себи. То зна-

чи да си свим претходним додао још једну – самообманљивање.“ (Блаз Паскал)

Само по себи, а и за потребе посла, намеће се проблем квалитета. То значи селекција при избору. Постати полазник такве образовне установе подразумева испуњавање одређених услова квалитативног нивоа. Посебно је апострофиран квалитет на индивидуалном плану, који се увек може ситуационо прилагодити проблему и групи. Неопходно је моћи се „пронаћи“ у критеријумима групне кохезије која држи чланове на окупу, чврстину и јединству. Значи, првенствено, „моћи“ бити члан групе, где се појединца налази у некој интеракцији са извесним заједничким интересима, нормама понашања, групним идентитетом, али са сопственим улогама.

Традиционално, у нашој култури, појам војника повезан је са нечим узвишеним. Замислите који пиједестал заузима у малом месту лекар резервни старешина, професор резервни старешина, инжењер резервни старешина, свештеник резервни старешина...

Појам војника је на вредносној лествици одмах иза улоге цркве као институције. Такава прихваћеност намеће и поставља високе захтеве за „улазак“ у ту професију. Неоправдано се мало простора посвећује резервним војним старешинама. Њих је неопрезност и недостатак футуристичког размишљања гурнуло на маргину скале значајности. Пракса је показала и показује сасвим нешто друго. Спортским жаргоном казано - успешан је тим који има дужу клупу. Са конкретне аспекта дужину клупе одређују резервне војне старешине. То је тзв. дубина квалитета. Да би тај квалитет имао тежину, намеће се императив избора и перманентне актуелности. Он зависи од физичке, душевне и моралне снаге појединца. тек иза тога следи професионално профилисање.

Шта су приоритети?

Екстровеерност, окренутост свету, динамичност, емоционална стабилност, јасност идентитета, отпорност на стрес, способност успешног вођења дијалога, заинтересованост за проблеме других, сналажење у групи, ситуационо реаговање, између осталог.

Додатни услов за резервне војне старешине је и претходно завршен факултет. Значи, у питању је концентрација квалитета. Ко има право не дати овом квалитету на значају?

Одавно сам у себи носио „оптерећеност“ зашто је тај потенцијал сврстан у исти кош као „неке“ организације!? Сведок сам потврђености квалитета у грађанском рату 90-их година. Затим, био сам у ситуацији да вршим селекцију резервних војних старешина за потребе једне агенције у Војсци Србије. Овде ми је „проблем“ био концентрација квалитета у односу на ограничен број слободних места. Ту сам се уверио у интегритет који поседују и потврђеност на свим нивоима.

Био сам у ситуацији, такође, да се уверим у омиљеност резервних војних старешина међу борцима, као и потврђеност у средини у току грађанског рата 90-их година. Они су живели живот тих људи и места и пре рата и само је тај континуитет настављен током рата. Они добро познају проблеме сваког појединца те им је олакшано деловање и на општем плану. Доминантно је разумевање и међусобно поштовање. Сећам се речи једног капетана - био је директор фабрике, а ти радници су сада његови војници. По образовању је инжењер. „... ја сам својим борцима и командант и доктор и поп и психолог...“ Овде је значајна и она „дужина клупе“ коју смо апострофирали на почетку текста, као и дубина квалитета. Резервне војне старешине живе, раде и стварају у средини у којој су били принуђени да се ставе на чело својих суграђана у одбрани живота и имовине. То су особе од угледа и лакше им је препознати моменат када, како и са ким се организовати. Становници (борци) лакше су се везали за оне који су њихови познаници, комшије, кумови, инжењери, професори, лекари. Поверење је узајамно. Ту им је дом, породица. Заједнички је двојсмислен осећај припадности. Ту је повезана професија и просторна припадност. Овај грађански рат потврдио је важност и неопходност постојања резервних војних старешина.

Морамо „натерати“ средину и систем да знају за њих и у миру!

Да би квалитет добио постојаност потребно га је организацијски неговати. Понесено сазнање и искуство стечено курсирањем, обогаћено већ стеченим академским знањем и оплемењено вредностима разменењем на групном нивоу добра су платформа за трајну размену. Препоручљиво је организовање по месту живљења без обзира на бројност и по хоризонталу и по вертикали. Хоризонтала живи проблеме, а вертикала обједињује. На тај начин се наставља афирмација стеченог на свим нивоима. Напредак је лаган, али сигуран. Дрвеће које споро расте даје најбоље плодове“ (Молијер).

„Све што треба да урадиш јесте да одавде нађеш пут.“

Милосав Зечевић, професор

Импровизоване мине у савременим борбеним дејствима

КАДА ОДАСВУДА ПРЕТИ ОПАСНОСТ

Сукоби у Ираку, Авганистану, Сирији показали су да се ефикасно парирање војнички супериорнијем противнику може спровести употребом импровизованих МЕС. Осим nanoшења директних губитака, код непријатеља се нарушава борбени морал и изазива осећај несигурности. Коришћењем разних детектора и роботизованих платформи, могуће је открити и неутралисати мине. Коришћењем уређаја за блокирање сигнала мобилних телефона може се спречити активирање импровизованих мина постављених да буду активирани помоћу мобилног телефона.

Импровизована минско-експлозивна средства (МЕС) су ручно израђене направе пуњене формацијским или ручно направљеним експлозивом или запаљивим смешама, намењене изазивању експлозије или пожара.

Импровизована МЕС су средства постављена за дејство на начин који није специфичан за њих или средства импровизоване израде која садрже разорне, запаљиве, онеспособљавајуће или пиротехничке хемикалије. Тако импровизована мина може имати експлозивно пуњење од артиљеријске гранате у коју је постављен упаљач који се активира даљинском командом, на нагаз, потез или неки други начин. Могуће је формацијске упаљаче користити за активирање импровизованог експлозива као и разне друге варијанте, где је цела мина или њен део начињен од ручних неформацијских средстава. Овај експлозив се може правити од мешавине вештачког ђубрива и других супстанци које му дају експлозивна својства.

Из историјата употребе

Нико са сигурношћу не може тврдити када су прва импровизована МЕС употребљена али се зна да су још у средњем веку у Кини постојале направе са црним барутом и неком врстом потезног упаљача који се активирао наиласком непријатеља. Са сигурношћу се зна да су своју експанзију та средства доживела током Другог светског рата, затим у Корејском и Вијетнамском рату да би и данас била један од најчешћих начина минирања у Ираку, Авганистану, Сирији.... Запре-

Овако је захваљујући филмовима замишљана „темпирана бомба“ савлађивање минско-експлозивних препрека, Војноиздавачки завод, 1979. године)

чавање је скуп радова на изради вештачких препрека (фортификацијске, минско-експлозивне, настале рушењем или плављењем) и ојачавању природних препрека (Тактика инжењерије за војне школе и академије).

Можемо закључити да се импровизована МЕС користе у сукобима где једна страна (снаге Северног Вијетнама, талибани...) нема артиљерију, авијацију ни стабилне изворе снабдевања МЕС-ом, већ то покушава да компензује импровизацијама у запречавању.

Запречавање је скуп радова на изради вештачких препрека (фортификацијске, минско-експлозивне, настале рушењем или плављењем) и ојачавању природних препрека (Тактика инжењерије за војне школе и академије).

Током Вијетнамског рата снаге Северног Вијетнама су доста користиле импровизације прављењем разних клопки (замки) од бамбуса и разних других материјала без експлозива. Временом су те импровизације почеле да добијају и експлозивно пуњење, па је тако једна од често коришћених импровизација конзерва напуњена експлозивом око кога се постављају комади гвозђа, стакла итд. На тај начин се добија ефикасна распрскавајућа мина. Ова импровизација је и данас заступљена у разним сукобима укључујући и разне терористичке нападе.

И данас је честа импровизована употреба ручне бомбе тако што се бомба учврсти за дрво или неки други стабилан објекат или предмет, за осигурач закачи жица или канап и развуче преко пута-стазе где се очекује пролазак непријатеља. Овде се импровизација огледа у неформацијском начину употребе бомбе као потезне мине.

Током сукоба на простору бивше СФРЈ прилично су коришћене импровизације. Нарочито се то односи на

импровизовану употребу формацијских средстава – бомба на потез, нагазна противпешадијска (ПП) мина као упалач за активирање веће количине експлозива итд.

Импровизоване мине од Србије до Сирије

Крајем 2000. и почетком 2001. године дошло је до оружане побуне албанског становништва на простору општина Бујановац, Прешево и Медвеђа. Тада су припадници тзв. Ослободилачке војске Прешева, Бујановца и Медвеђе у простору КЗБ почели нападе на припаднике МУП Републике Србије. Пошто је овде реч о импровизацији код минско-експлозивних средстава овде ћемо нешто рећи о том виду борбе терориста против званичних војних и полицијских формација тадашње СРЈ.

Копнена зона безбедности (КЗБ), формирана 1999. године по Кумановском споразуму, простор је широк пет километара од административне границе са КиМ. Тај простор био је демилитаризован и ту се могла налазити само полиција Р. Србије и то са лаким пешадијским наоружањем. Од пролећа 2001. године почео је повратак снага тадашње ВЈ у ту зону

На простору КЗБ минирање је вршено најчешће постављањем појединачних или група мина, при чему су групе мина биле мешовите (нагазне ПП и ПТ мине) на међусобном растојању од 50-100 м.

Карактеристично је то да локално становништво није користило минирање путеве, што указује на то да су били обавештени о минирању.

Још једна карактеристика је да су мине премештане ако за неколико дана нису биле активирани, односно ако их у међувремену лица задужена за преглед терена из редова наших снага нису пронашла и уклонили.

Импровизације које су примењиване током акције враћања Здружених снага безбедности (ЗСБ) у КЗБ су:

-постављање ручних бомби за активирање на потез (слика 2.)

-израда МЕС од експлозива и упалача са сатним механизмом

-експлозивно пуњење од 5кг тротила је постављено за активирање на нагаз помоћу ПП мине ПМА-2

-празни бојлери напуњени бетоном, ексерима и другим металним отпадом са пуњењем од пластичног експлозива, тротила и ПТ мина.

Осим наведених начина импровизовања у КЗБ је био карактеристичан још један вид минирања. Реч је о постављању наоружаних ПТ мина у ударне рупе испуњене водом (током пролећа 2001. године било је доста кишовитих дана што је ишло на руку терористима).

У периоду од 28. 1. до 30. 6. 2001. године пионирске јединице ВЈ су про-

Импровизована употреба ручне бомбе

Импровизована мина од артиљеријске гранате

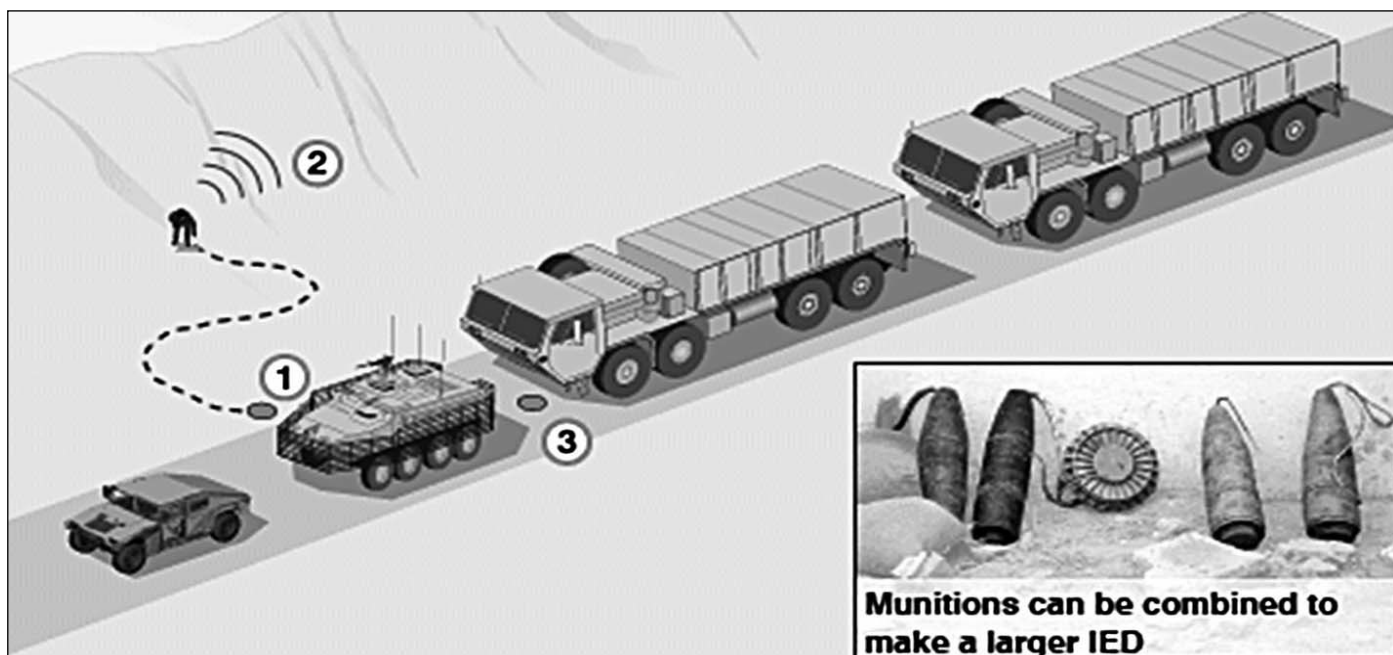
нашле и уклониле 116 ПТ мина и 84 ППМ, а уништиле су 8 ПТ и 5 ПП мина. Од последица мина у наведеном периоду погинуло је три припадника ВЈ и један припадник МУП-а, тешке телесне повреде је задобило је три припадника МУП и два припадника

ВЈ, а лакше је повређено четири припадника ВЈ. Штета на борбеним и неборбеним возилима је: уништени су по 1 ПУХ и УАЗ, оштећени 1 тенк М-84, 2 БВП М-80, 1 УЛТ-160, 1 дозер ТГ-140 и 1 ТАМ-5000.

Након уласка Здружених снага без-

Пример импровизоване мине напуњене ексерима и разним другим металним отпадом, Садр, Ирак

бедности у сектор „Б” КЗБ пронађено је и одузето још 127 ПТ мина, 445 ПП мина, 221 кг експлозива, 338 ручних бомби и 318 детонаторских каписли.

Ништа више није исто као пре

Приметно је да нема неких компликованих импровизација које захтевају извесно техничко знање већ се готово у свим случајевима ради о једноставним рукотворинама. Већ после напада на Светски трговински центар у Њујорку и америчког одговора нападом на Авганистан, коалиционе снаге ће се сresti са далеко компликовани-

Шема деловања импровизоване мине на конвој:

1. Импровизована мина
2. Место палиоца мине
3. ПТ мина

јим импровизацијама које ће им нанети велике губитке.

Када су Американци одлучили да Ираку донирају комплетну опрему за мобилну телефонију нису ни слутили (осим стручњака за мине) да им тиме поклањају један нов и ефикасан систем у борби против њих самих. У сукобима у Ираку, Авганистану и Сирији импровизоване мине као по правилу

се израђују најчешће од више артиљеријских граната међусобно повезаних за дириговано паљење. Дириговано паљење је начин контролисаног активирања експлозивног пуњења у одређеном тренутку. Тај начин активирања подразумева електрично паљење са одређене дистанце где је потребно да палилац пуњења буде присутан на лицу места. Други диригован начин је помоћу мобилног телефона, где се телефон који је позван користи за давање електричног импулса упаљачу односно електричној каписли. Поред ових начина активирања у терористичким акцијама се користе и сатни упаљачи где се активирање врши када протекне задато време, затим хе-

мијски упаљачи који се активирају после одређеног времена деловања хемијске супстанце на унутрашњи осигурач. Постоје и упаљачи који се активирају на инерцију, светлост, потез, нагаз, отпуст, температуру.... Могућности су у данашње време готово неограничене.

Током ратова у Ираку и Авганистану импровизоване мине су најчешће постављане поред комуникација које користе коалиционе снаге и активирани су даљински. Поред тога често су коришћене у самоубилачким нападима.

Више од половине губитака се приписује импровизованим мина. Тако је у од 2003. до 2006. године у Ираку од импровизованих мина погинуло 1200 војника, а у борби је погинуло 1050. До 2007. године чак 63% губитака коалиционих снага је био последица деловања импровизованих мина, док је у Авганистану током 2001. године исти узрок био за чак 66% смртних случајева. Од 2007. године број импровизованих мина у Авганистану је порастао за 400%, број погинулих од тих мина такође за 400% а број рањених за 700%.

Повећањем заштите возила која се користе у Авганистану дошло је и до промене тактике у постављању импровизованих мина. Сада се мине постављају на позиције као што је дрве-

Према медијским извештајима током 2011. године у Авганистану је пронађено или активирано око 16.500 импровизованих минско-експлозивних средстава, погинуло је 254 војника.

Оклопно возило СТРАЈКЕР после активирања импровизоване мине, Ирак, 2007. година

ће и други узвишени положаји како би експлозија захватила мање заштићене делове возила.

Осим у борбеним дејствима у Авганистану, Сирији и Ираку често смо сведоци употребе импровизованих мина у терористичким и криминалним акцијама.

Мина и на Бостонском маратону

На Бостонском маратону 2013. године експлодирале су две бомбе. Касније ће бити утврђено да су за тело бомби искоришћени експрес лонци за кување а да су бомбе активирани мобилним телефоном.

Познати су и многобројни случајеви аутомобила-бомбе (напад у Оклахома Ситију 1995. године када је експлозив направљен од вештачког ђубрива) или бомбаша-самоубица (аеродром у Истамбулу 2015. и многи други). Свакако један од најпознатијих случајева је експлозија ПанАм-овог авиона изнад Локербија, када је због експлозије подметнуте бомбе погинуло 270 путника и чланова посаде.

Избор места постављања импровизованих МЕС је широк и зависи од циља напада. Уочљиво је да се у ратним подручјима МЕС постављају дуж комуникација које користи непријатељ. Често то буде ван насеља како би се поставило неометано. Понекад више импровизованих мина дуж пута буде повезано у једну мрежу ради напада на конвој возила. Мрежа може бити електрична или штапинска. Активирањем једне мине, активира се цео ланац. У насељеним местима импровизована МЕС су обично аутом-

обили-бомбе или бомбаша самоубице. Разлог треба тражити у самој припреми и неопаженом приласку циљу.

Ако обратимо пажњу на медијске извештаје о таквим нападима евидентно је да се за израду таквих мина користе велике количине експлозива. Експлозив који се користи за израду импровизованих МЕС се најчешће прибавља крађом из рудника или заробљавањем формацијских МЕС од непријатеља, при чему се врши делаборација (вађење експлозива из мина, граната итд). Некада се тај експлозив користи без делаборације али се уклања оригиналан упаљач како би се могао поставити други или повезати више таквих МЕС у једну мрежу. Поједини хемијски производи попут вештачког ђубрива у комбинацији са неким горивом могу имати експлозивна својства те се могу користити као импровизовани експлозив. Овај експлозив иако слабији од тротила могуће је направити у кућној радиности, а може проузроковати велику штету.

Сукоби у Вијетнаму, Ираку и Авганистану су показали да се ефикасно парирање војнички супериорнијем противнику може спровести употребом импровизованих МЕС. Осим наносења директних губитака, код непријатеља се нарушава борбени морал и изазива осећај несигурности.

Полазећи од чињенице да је материјал потребан за израду минско-експлозивних средстава приступачан јер је реч о роби широке потрошње (жица, каблови, батерије, мобилни телефони), импровизована минско-експлозивна средства ће још дуго бити ефикасан начин наносења губитака у ратним сукобима и у терористичким нападима и другим криминалним радњама.

Посебан проблем представља проналажење МЕС јер се могу појавити на било ком месту у било ком тренутку. Кад су у питању војне операције, одређен шаблон је познат – такве мине се постављају на комуникацијама које користе противничке снаге. Коришћењем разних детектора и роботизованих платформи, могуће је открити и неутралисати мине. Коришћењем уређаја за блокирање сигнала мобилних телефона може се спречити активирање импровизованих мина остављених да буду активирани помоћу мобилног телефона. Борба против тероризма захтева непрекидан рад обавезајних и безбедносних служби како би терористичке намере биле на време осујећене а овакве мине откривене и неутралисане.

Слободан Кузмановић

(Аутор захваљује инжињеријском потпуковнику и наставнику Војне академије Јовици Милићевићу на стручним саветима и рецензији).

Председници Организације резервних војних старешина Србије

ОФИЦИРСКА ЕЛИТА

На иницијативу војводе Степе Степановића, а уз пуну подршку регента Александра Карађорђевића, 15. септембра 1919. године, на оснивачкој Скупштини, устројено је Удружење резервних официра и ратника. Први председник је био Милан Радосављевић. Том приликом изабран је и Средишњи одбор удружења, а за почасног председника изабран је регент Александар Карађорђевић, као врховни командант српске војске.

Милан Ђ. Радосављевић, резервни пешадијски потпуковник: председник (и оснивач) Удружења резервних официра и ратника био је од 15. 9. 1919.г. до 1936. године.

1. Др Чедо Марјановић: председник Удружења резервних официра и ратника био је од 1936. до 1941. године.

2. Богдан Стулар, генерал-мајор: председник Републичког одбора СРВС СР Србије 1969. године и од 1974 до 1978. године. Рођен 1912, умро 1999. године у Босанском Петровцу. Завршио ВВА ЈНА.

3. Миливоје Антонијевић, генерал-потпуковник ЈНА: председник Републичког одбора СРВС СР Србије од 1978. до 1981. године. Рођен је у Севојну - Ужице 1920, преминуо 2004. године, учитељ, из рата изашао са чином мајора, начелник РШТО Србије, носилац „Партизанске споменице 1941.“

4. Миливоје Ковачевић, генерал-потпу-

ковник: председник Републичке конференције СРВС СР Србије од 1981 - 1982. год.

5. Драгослав Митровић - Учо, рез. пуковник ЈНА: председник Републичке конференције СРВС СР Србије од 1982. до 1984. године. Рођен у с. Годовику код Ужичке Пожеге, завршио Вишу војну академију носилац „Партизанске споменице '41.“

6. Јован Манасијевић, генерал-мајор: председник Републичке конференције СРВС СР Србије од 22. јуна 1984 до 17. јуна 1986. године. Рођен 1921. у Сурдулици. Носилац „Партизанске споменице '41“

7. Миливоје Станковић, генерал-потпуковник: председник Републичке конференције СРВС СР Србије од 1986. до 11. јула 1988. године. Рођен у селу Винча крај Тополе 1924. године. Завршио је Вишу војну академију и Ратну школу ЈНА. Начелник управе Артиљерије у ГШ ЈНА, носилац „Партизанске споменице '41.“ Писац и публициста.

8. Ђорђо Новосел, генерал-потпуковник: председник Републичке конференције СРВС СР Србије - од 1988. до 29. маја 1990. године. Рођен је 8. марта 1926. у селу Страњани-Пријепоље (Србија). Завршио је Официрску школу, Вишу војну академију и Ратну школу. Био је начелник једне од управа ЈНА.

9. Томислав Богојевић, резервни мајор: председник Републичке конференције СРВС СР Србије од 1990. до 1995. годи-

не. Рођен 20. 9. 1935. у Црној Трави - Србија. Завршио је Правни факултет, ШРО, Виши курс Школе народне одбране.

10. Милован Мишевић, генерал-потпуковник у пензији: председник Организација резервних војних старешина Србије од 1995. до 26. 3. 2003. године. Рођен 1926. године у селу Коњарник, Житорађа - Србија, ВСС, завршио све високе војне школе, закључно са Ратном школом.

11. Давид Марковић, генерал-мајор у пензији: председник Организација резервних војних старешина Србије 2003. до 2004. године. Рођен 1945. у општини Лучани. Завршио Војну академију и Школу националне одбране.

12. Др Милорад Дробац, пуковник у резерви: председник Савеза организација резервних војних старешина Србије од 2004. до 2010. године. Рођен је 1948. године у селу Бочар, Нови Бечеј - Србија. Доктор је економских наука.

13. Мр Ђорђе Маленковић, мајор у резерви: председник Савеза организација резервних војних старешина Србије од 2010. до 2013. године. Рођен је у Шапцу 30. 1. 1951. године. Завршио ШРО артиљерије у Задру. Дипломирао је на Пољопривредном факултету, на коме је и магистрирао.

14. Др Милојко Николић, пуковник у пензији: садашњи председник Савеза организација резервних војних старешина Србије изабран на Скупштини СРВС Србије 22. децембра 2014. године. Рођен 1952. год. у Крушевцу. Завршио Ваздухопловну технику војну академију, доктор војних наука.

Чланство Удружења у Међусавезничкој федерацији ратника „Фидак“

ВИСОК УГЛЕД СРПСКИХ ПРЕДСТАВНИКА

Углед, које је имало Удружење резервних официра и ратника резултирало је учлањењем у Међусавезничку федерацију ратника под називом „Фидак“ са седиштем у Паризу. Према подацима из 1927. године та међународна федерација је била најснажнија организација савезничких земаља победница Првог светског рата. Удружење резервних официра и ратника Југославије је међу првима постало члан „Фидака“, већ 1927. године. Укупан број резервних официра из чланица „Фидак“, прешао је број од 100.000 чланова. Из Краљевине Југославије резервни официри су бирани у све ор-

гане, укључујући и присуство на 3. конгресу међусавезничке федерације. Свакако највећи успех у подизању међународног угледа Удружења резервних официра и ратника био је избор Милана Ђ. Радосављевића за председника међусавезничке ратничке организације ФИДАК, за годину 1930/31. Посебну значај овом избору даје то што се он одржавао у Америци, а противкандидати за председника ФИДАК-а били су: Американац, Румун и Пољак.

Године 1931. господин Радосављевић бива изабран у Прагу (Чехословачка) за доживотног почасног председника ФИДАК-а. Одликовали су га Француска, Чехословачка, Пољска, Белгија и Румунија, што представља лично, али и признање поменутих држава српском народу и земљи.

Нарочито је значајно напоменути да је ФИДАК, као кровна организација, имао и женску секцију коју су чинили представнице националних удружења. Та секција је била веома активна. Нарочито значај има чињеница да је 1931. године председница женске секције Удружења госпођа Драга Агатовић, у Прагу изабрана за председницу Женске секције ФИДАК —а.

НЕЗАМЕНЉИВИ ВОЂА

Велику заслугу за афирмацију удружења како на националном тако и на међународном плану имао је Милан Ђ. Радосављевић. О његовом значају за Удружење, најбоље је исказано приликом десетогодишњице обележавања постојања, када су му колеге, поред многобројних честитки пуних признања за његов рад, предали почасну сабљу са натписом: „Управни и надзорни одбор Удружења резервних официра и ратника, Председнику и оснивачу Удружења Милану Ђ. Радосављевићу, резервном пешадијском потпуковнику главном идеологу, неуморном и изванредном организатору, незаменљивом вођи Удружења у знак другарске љубави и признања за његов десетогодишњи рад на добру Краља, Отаџбине, резервних официра и ратника“.

Од Народне одбране до Удружења резервних официра и ратника

ЈАЧАЊЕ ОДБРАМБЕНИХ СНАГА ЗЕМЉЕ

Иако је при оснивању Удружења једно од опредељења било и да се бави обуком чланства, оно је од оснивања па све до 1934. године деловало превасходно као сталешка, неполитичка и ванстраначка организација, радећи пре свега на остваривању и заштити различитих статусних питања и права својих чланова. Истовремено се активно и успешно укључивало у решавање бројних проблема који су се појавили као последица Првог светског рата као што су: необезбеђени ратници, необезбеђена ратна сирочад, незбринуте ратне инвалиди, положај остарелих родитеља погинулих ратника, расподела помоћи која је стизала од разних добротвора и по основу надокнаде ратне одштете.

Балканска историја последње четвртине XIX века и првих осамнаест година XX века била је у знаку борби и ратовања српског народа за независност, ослобођење и уједињење.

Два српско-турска рата; први 1876. и други 1877/1878, а и српско-бугарски рат 1885/86. били су само увод у коначан обрачун на Балкану који је уследио у XX веку; Први и Други балкански рат 1912-1913. и Велики рат 1914-1918. године.

Мала балканска Србија за шест година ратовања, почетком прошлог века, поразила је све своје непријатеље и завојеваче: Турску, Бугарску, Аустроугарску, Немачку... ослободила свој народ и државу, формирала прву заједничку државу јужнословенских народа – Краљевину СХС/Краљевину Југославију, а све то крваво платила стотинама хиљада живота и немерљивим материјалним патрањима, а и до тада незабележеним разарањима и страдањима цивилног становништва и војске.

Посебно место у свим тим ослободилачким ратовима Србије заузимала је народна војска и њене војсковође. Доласком Петра I Карађорђевића на српски престо 1903. после мајског преврата, Србија добија уставног монарха – краља и главнокомандујућег војском, који је био челни стратег победоносних балканских ратова Србије 1912-1913. године. Одмах иза краља Петра I, као главнокомандујућег стоје четворица српских војвода, пониклих из народа: Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић и Петар Бојовић. Њих четворица прошли су трновит пут у својим војничким каријерама, од кадета и каплапа, па све до највишег чина српске војске – војводе. Сви они су носиоци највиших српских ратних и мирнодопских одликова-

ња, а и иностраних одлиција како савезничких међу којима и одликовања непријатеља.

На хиљаде српских подофицира и официра, знаних и незнаних и десетине хиљада војника, међу којима су бројни жртвовали своје животе на олтар отаџбине за њену слободу и будућност.

Формирање, деловање и значај народне одбране

Изузетно сложена војно-политичка ситуација у Србији почетком двадесетог века, резултирала је спровођењем ујурбаних и свеобухватних припрема државе и војске за ослободилачки рат и враћање оних делова српске земље који су још били под влашћу Турске. Истовремено ове припреме су изузетно важне и због догађаја који су се назирали у Босни и Херцеговини, због намера Аустроугарске да ове делове Балкана заувек припоји себи.

За све детаље ратних припрема био је најнепосредније задужен генерал Степа Степановић, као министар војске у влади Николе Пашића 1908. године, а и касније, други пут 1911, у влади Милована Миловановића.

Народна одбрана формирана је као организација 1908. године, а за њеног првог председника изабран је Божићар Јанковић прослављени генерал и касније командант Треће српске армије у Балканским ратовима. Генерал Божићар Јанковић имао је пуну подршку од генерала Степе Степановића, а њихово заједничко ангажовање уз свесрдну помоћ Генералштаба српске војске омогућавало је масовно ширење месних одбора ове организације у Србији и окружењу. Све у свему,

више од двеста двадесет месних одбора и на хиљаде добровољаца било је драгоцене помоћ у време ослободилачких ратова Краљевине Србије 1912-1918. године.

Општенародни и одбрамбени карактер и улога Организације народне одбране, најбоље се види по њеном доприносу окупљању добровољаца за одбрану од Аустроугарског напада на Србију. О снази и утицају ове патриотске организације најбоље сведочи захтев Аустроугарске из ултиматума упућеног Влади Србије после Сарајевског атентата; да Србија „одмах распусти Народну одбрану, забрани њен рад и на сваки начин суспендује све њене активности“. Добро је познато да се, на срећу, то никад није остварило!

У каснијем периоду војвода Степа Степановић, са својим саборцима, дао је немерљив допринос јачању и остваривању улоге ове организације после завршетка Великог рата. Тек 1921. године обновљен је рад организације Народне одбране. Први председник организације од 1908. генерал Божићар Јанковић преминуо је у лето 1920. године.

Без страначких притисака и уцена

На одржаној скупштини Народне одбране 1924. године донет је Правилник којим су прецизније дефинисани програмски циљеви и задаци ове организације. Војвода Степа Степановић је био одлучан у настојању да се Народна одбрана шири и развија као општенародна организација, ослобођена страначких притисака и уцена, као организација у којој ће се радити на јачању војске, развоју и изградњи одбрамбених снага земље и све то уз основац на интересе народа, државе и потребе да се све снаге друштва, па и бројне партије одговорно укључују и односе према питањима одбране земље. Са пуно смисла, воље, знања и способности; онако како је васпитаван научен и у пракси навикао да неуморно ради у војсци, војвода Степа Степановић је чинио све да омасови организацију да је афирмише, да јасно дефинише и остварује њену улогу и циљеве.

Почетком 1926. године војвода Степановић је приметио да постоје тенденције и покушаји уношења страначких борби у рад нестраначке организације Народне одбране. Као нестраначка личност и херој ослободилачких ратова, војвода Степановић није желео да прихвати било која страначка уплитања у рад организације Народне одбране. Бројни покушаји његових блиских сарадника и сабораца да га наговоре да повуче оставку, остали су без успеха. Тек када је добио чврста уверавања да се неће дозволити страначка мешетарења у Народној одбрани, војвода Степановић је септембра 1927. године прихватио да дође на Конгрес Народне одбране у Београд. Као, без сваке сумње, легендарна личност, војвода Степа Степановић је на конгресу Народне одбране бурно поздрављен и једногласно изабран за доживотног председника Народне одбране. У жељи да се захвали делегатима после овог избора,

*Војвода Степа Степановић
први доживотни почасни члан*

војвода је видно емотивно ганут изашао на говорницу и рекао: „Из народа сам поникао, он ме је научио оним што сам, морам се повинovati његовој вољи и служити му до последњег даха“.

Тако је све и било! Стари војвода је предано радио до осам месеци пред смрт, када је пао у постељу и преминуо 27. априла 1929. у својој кући у Чачку.

Ове године испунило се деведесет година од смрти великог војсковође Степе Степановића.

Оснивање удружења резервних официра и ратника

Организација резервних војних старешина настала је као резултат ослободилачких ратова који су вођени за коначно ослобођење од туђина и завојевача и за одбрану извојеване слободе. Полазећи од искустава из бројних ратова и односа војске и народа у различитим а некад и врло сложеним околностима, сагледана је и оцењена потреба формирања посебне организације, која ће окупљати ратнике, припремати, обучавати и увежбавати резервне кадрове за потребе јединица војске. При томе се полазило и од реалних могућности тадашње државе у смислу броја припадника војске у сталном саставу и броја резервиста за попуну у ратним околностима.

Новоформирана држава Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца као вишенационална и вишеконфесионална заједница

и њене потребе за одбрану, захтевале су добро организовану активну војску и њено модерно опремање, оспособљавање и материјално обезбеђивање. Све то захтевало је да се из редова новослободених југословенских земаља, осим већ увежбаних и ратовима потврђених кадрова Србије, укључе и оспособе кадрови и из других делове нове државе који су били под аустроугарском влашћу. Ово је било могуће обезбедити делом – повећањем активног састава војске, повећаним бројем на школовању и обухватом већег броја припадника у јединицама, уз издвајање замашних средстава.

У ондашњој, економски неразвијеној држави, то није било лако остварити односно ускладити. Због тога је уследило опредељење да се поред активне војске и активног кадра у њој обука и школовање нових кадрова у јединицама и школама оснује удружење официра и ратника, које ће сачињавати кадрови за попуну војске у случају потребе њеног преласка из мирног у ратно стање. Да се оснује организација која ће у почетку бринути о сталешким питањима ратника, а касније о припремању, обуци и увежбавању резервних кадрова за попуну јединица у случају рата. Ратници у удружењу, као војно искусни кадрови и официри на функционалној дужности из сталног састава војних јединица, по програмима који ће утврђивати врховна команда, остваривали би задатке у обуци резервних официра, подофицира и војника за поједине посебне и специјалне функционалне дужности, као и резервних кадрова који ће бити распоређени у појединим војним органима и службама. То је далеко боље и рационалније у односу на решење да се повећава мирнодопски састав јединица и број активних старешина и војника уз велика финансијска улагања која држава не би могла лако да поднесе.

Полазећи од ових на први поглед можда и непотпуних виђења, регент Александар Карађорђевић закључио је да треба убрзати оснивачки конгрес и на њему формирати Удружење официра и ратника Краљевине СХС. У сусрет 15. септембра 1918. године, када су Прва и Друга српска армија пробиле Солунски фронт и разбиле снаге Централних сила које су закорачиле у освајачки поход на Србију, нашироко је разрађивана идеја о удружењу. У консултацијама је заузет став да је 15. септембар 1918. године дан за историјско памћење нашег народа и да се због тога за дан оснивања Удружења официра и ратника треба узети 15. септембар 1919. године, односно Удружење формирати у част прве годишњице пробоја Солунског фронта.

Организовано бављење војном обуком

Тога дана је одржана оснивачка скупштина на којој је основано Удружење официра и ратника чији је први и вишегодишњи председник био Милан Радосављевић. При избору средишњег одбора Удружења за почасног доживотног председника изабран је регент Александар Карађорђевић, као врховни командант српске војске. Ово је био први облик организовања РВС у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Удружење је уживало велики углед о чему говори и чињеница да су његови чланови били и тадашњи председник владе и министар спољних послова Никола Пашић, седам министара из владе, седам десет народних посланика, бројни државни саветници и угледни професори универзитета. Удружење је било под посебном заштитом регента Александра Карађорђевића.

Иако је при оснивању Удружења једно од опредељења било и да се бави обуком чланства, оно је од оснивања па све до 1934. године деловало преваходно као сталешка, неполитичка и ванстраначка организација, радећи пре свега на остваривању и заштити различитих статусних питања и права својих чланова. Истовремено се активно и успешно укључивало у решавање бројних проблема који су се појавили као последица Првог светског рата као што су: обезбеђење ратници, необезбеђена ратна сирочад, небринути ратни инвалиди, положај остарелих родитеља погинулих ратника, расподела помоћи која је стизала од разних добротвора и по основу надокнаде ратне одштете. Ове и друге проблеме, у складу са ондашњим условима, Удружење и његови чланови решавали су на осмишљен и друштвено организован начин и у томе, колико је то било могуће у ондашњим условима, остваривали одговарајуће резултате.

Тек од 1934. у органима Удружења са више плана и конкретних иницијатива размишљало се о обуци резервних старешина. Тек од 1938, у складу са војнополитичком ситуацијом у свету и тадашњим одбрамбеним системом у Краљевини Југославији, такорећи у предвечерје Другог светског рата, почиње организовано и програмски да се бави обуком свога чланства.

Не без разлога треба овде и с поводом истаћи да војвода Степа Степановић као члан Удружења резервних официра и ратника није дочекао десетогодишњицу његовог оснивања. Данас када обележавамо стогодишњицу оснивања Удружења резервних официра и ратника чије традиције баштини данашња Организација резервних војних старешина Србије; морамо се сетити славне прошлости да би смо знали шта нам је чинити у нашем времену и за будућност која је пред нама.

Приредио: Хаџи-Зоран Лазин

Пробој Солунског фронта

ЈУРИШ У ОТАЏБИНУ

Артиљеријска припрема почела је 14. септембра у 8 ч. из 580 артиљеријских оруђа. Бугарска артиљерија била је убрзо ућуткана, а њихова утврђења, препреке и осматрачнице, углавном, порушене. Упоредо је и авијација бомбардовала непријатељеве резерве. У ноћи 14/15. септембра продужена је артиљеријска припрема и пешадија је посела полазне положаје; 15. септембра у 5 ч. и 30 м. почео је напад пешадије на одсеку 2. српске армије; у првом ешалону нападале су француске 122. и 17. колонијална и Шумадијска дивизија, 1 км позади у драгом ешалону наступале су Југословенска и Тимочка дивизија.

Војни камп Српске војске

Питање офанзиве на Солунском фронту покретано је више пута. Српска Врховна команда је 20. X 1917. изложила меморандумом савезничкој команди фронта своју идеју за офанзиву у две варијанте. По првој, главни удар извршиле би британске снаге долином Вардара, а помоћни француске из рејона лука Црне реке и српске из рејона: Ветреник – Добро поље – Сокол, ка Кавадарцима и Демир-Капији. По другој, главни удар на нео би се преко Мариовско-Могленских планина, на којем се налазила српска војска. Али, генерал Сарај није усвојио предлог. У децембру 1917. Сарај је смењен, а на његово место дошао је генерал А. Гијома.

Нови командант фронта био је присталица пробоја фронта са главним правцем долином Вардара, па је захтевао да се фронт српске војске прошири. Због тога је дошао у оштар сукоб са српском Врховном командом, што је изазвало промене у српској Врховној команди. Генерал Петар Бојовић је смењен, а за начелника Штаба дошао је војвода Живојин Мишић. Међутим, Гијому је у јуну 1918. сменио генерал Франше Д'Епере. Он је прихватио идеју српске Врховне команде о пробоју фронта који је пружао могућност стратегијског изненађења. По њој српска војска, ојачана са две француске дивизије, требало је да изврши пробој фронта добропољским правцем, избије у рејон Неготино и Кавадарци и раздвоји немачку 2. од бугарске 1. армије затим, кад се оцрта успех пробоја и буде угрожена вардарска комуникација, да у напад пређу британске, француске и грчке снаге против бугарске 1. армије, па потом француске снаге из рејона Битоља у правцу Прилепа.

Велика концентрација јаких снага

Пред пробој Солунског фронта, у септембру 1918, аустро-угарски 19. корпус (47. и 81. дивизија и 220. пешадијска бригада, укупно 43 батаљона) који је био непосредно потчињен својој Врховној команди држао је фронт од Јадранског мора – северно од Валоне, преко Фијерија (Фиери) и Берата до к. 1728 западно од Охридског језера; немачка 2. армија (14 батаљона немачке 302, бугарска 1, 6, Охридска, 2, 3. и 4. дивизија, укупно 126 батаљона, 480 топова, 180 бацача, 1401 митраљез) од к. 1728 до Мале рупе (к. 2005); бугарска 1. армија (Планинска, 5, 9. и половина 11. дивизије, укупно 63 батаљона, 400 топова, 125 минобацача, 663 митраљеза) од Мале рупе до пл. Беласице; резерва 11. и 1. армије 7 батаљона, 6 топова и 56 митраљеза; бугарска 2. армија (7, 8. и остатак 11. дивизије са 42 батаљона, 11 ескадрона, 251 топом, 28 минобацача, 462 митраљеза) од Високе чуке на Беласици до р. Ангитиса (Aggitis); бугарска 4. армија (10. дивизија, 2. коњичка дивизија и делови за одбрану морске обале, са 28 батаљона, 20 ескадрона, 273 топа, 300 митраљеза) од р. Ангитиса до р. Марице.

Укупно око 600 000 људи: 312 батаљона, 31 ескадрон, 1410 топова, 333 минобацача, 2872 митраљеза и 80 авиона. Све те снаге биле су под бугарском Врховном командом; немачком 11. армијом командовао је немачки генерал Ф. Шолц (Friedrich Scholtz) са штабом у Скопљу, коме је била непосредно потчињена и бугарска 1. армија под генералом Д. Гешовим (Димитър Иванов Гешов), 2. армијом генерал Иван Луков, а 4. армијом генерал Стефан Тошев. – Савезничке снаге: италијански 16.

корпус (38. дивизија, три допунска пука, два територијална милицијска пука, три и по коњичка пука и артиљеријски пук) на фронту од Јадранског мора – ушће Вијосе (Viose) до пл. Коснице, непосредно потчињен италијанској Врховној команди; француска Источна војска (5 француских, 1 грчка, 1 италијанска дивизија, француска коњичка бригада, српски Бабунски и Охридски одред и одред Есад-паше Топтанија) под француским генералом П. Анријем од пл. Коснице до потока Лешнице; српска војска на положајима на јужним падинама Ветреника и Доброг поља са 1. и 2. армијом и Коњичком дивизијом од Лешнице до Сушице (Cerva, Tzirva), с тим што је 2. армија ојачана француском 122. и 17. колонијалном дивизијом; Прва група дивизија (2. грчка и француска дивизија) под генералом Ф. Ансехном (Philippe D'Anselme) од Сушице код Бахова (Promahi, Prdmahoi) до Фаноса (Fands), и на исток до ушћа Струме британска армија, под генералом Џ. Милном, 12. корпус (три британске и једна грчка дивизија) и 16. корпус (британска и грчка дивизија) од Фаноса до Буткова (Керкини), и грчки корпус (три грчке дивизије) од Буткова до ушћа Струме.

Три утврђена положаја

Укупно око 619 000 људи: 27 пешадијских и Коњичка дивизија са 289 батаљона, 47 1/2 ескадрона, 2069 топова и минобацача, 2989 митраљеза и 200 авиона под командом Франше Д'Епера. По националном саставу трупа било је: 180 000 Француза, 140 000 Срба, 135 000 Грка, 120 000 Британаца, 42 000 Италијана и 2 000 Албанаца.

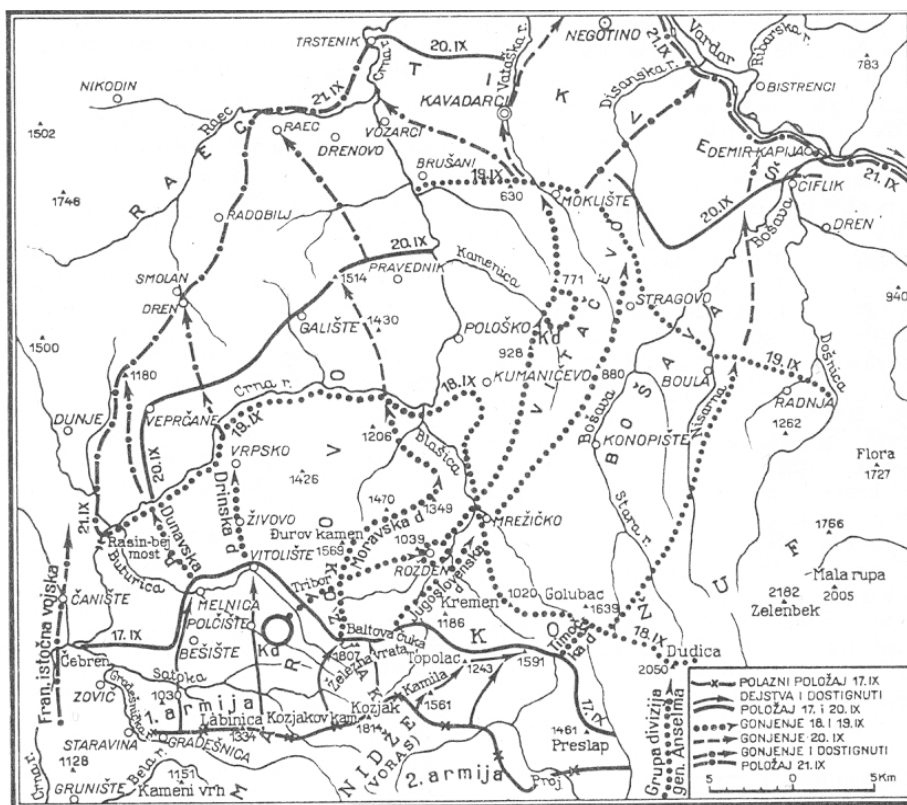
На правцу главног напада одсек од Мале рупе до потока Катунца држала је бугарска 3. дивизија (7 пеш. пукова), а одсек

од потока Катунца до Старавине бугарска 2. дивизија (6 пеш. пукова). Према 1. и 2. српској армији оне су имале 26 батаљона, 245 митраљеза, 146 оруђа, 3 ескадрона и око 24 авиона; браниле су три утврђена положаја — главни, међуположај и резервни положај. Даље, према северу, пружало се планинско било са врло јаким узастопним положајима.

Српска војска: 2. армија (3 српске и 2 француске пешадијске дивизије (од Сушице до Сокола око 16 км) и 1. армија (3 пешадијске и 1 коњичка дивизија) од Сокола до Лешнице (око 17 км). Српско-француске снаге имале су 75 батаљона, 736 митраљеза, 2610 пушкомитраљеза, 580 топова и минобацача, 18 ескадрона и 81 авион. Прва армија располагала је једном ескадрилом, а српска Врховна команда и 2. армија имале су 5 ескадрила авиона од којих 2 борбене, углавном, најновијих типова (ловци Спад и бомбардери Брегует XII). У упутству о припремама за пробој (издат 14. јула) које су трајале 2 1/2 месеца, поправљани су стари и изграђивани нови путеви за извлачење тешке артиљерије на положаје преко 2.200 м надморске висине (Флока, Кајмакчалан); изграђена је железничка пруга уског колосека од с. Драгоманци (Апсалос, Апсалос) до Бахова, нови аеродром у Јаници (Gidnitsa), привучене су велике количине артиљеријске муниције и другог материјала; детаљно је разрађен план употребе артиљерије — затим материјална припрема офанзиве, евакуација и др. Српска Врховна команда наредила је 4. септембра 2. армији да са три дивизије у првом и две у другом ешалону изврши главни удар на фронту: Камен–Сокол, а помоћни на фронту Сушица–Камен; после овладавања линијом: Борова чука–Кравички камен–Кравица да продужи надирање и што пре овлада линијом: Тополац–Козјак, а затим избије на линију Демир-Капија – Неготино – Кавадарци и пресече непријатељу комуникације у долини Вардара. Прва армија са две дивизије у првом и једном у другом ешалону требало је да изврши главним снагама правцем: Градешнички превод–Полчиште – Витолиште – Чатена (к. 1349), овлада положајима Балтова чука (к. 1807) – Ђуров камен (к. 1569)–Чатена, и одбаци непријатеља преко Црне реке, а затим да развије операцију у правцу Прилепа у садејству с француском Источном војском; Коњичка дивизија требало је да образује општу резерву на погодној просторији јужно од Моравске дивизије ради експлоатације пробоја (в. Добропољска битка).

Ефикасна артиљеријска припрема

Артиљеријска припрема почела је 14. септембра у 8 ч. из 580 артиљеријских оруђа. Бугарска артиљерија била је убрзо ућуткана, а њихова утврђења, препреке и осматрачнице, углавном, порушене. Упореда је и авијација бомбардовала непријатељеве резерве. У ноћи 14/15. септембра продужена је артиљеријска припрема и пешадија је посела полазне положаје; 15. септембра у 5 ч. и 30 м. почео је напад пешадије на одсеку 2. српске армије; у првом ешалону нападале су француске 122. и 17. колонијална и Шумадијска дивизија,

Пробој Солунског фронта на одсеку 1. и 2. армије, борбе од 17. до 22. септембра

1 км позади у драгом ешалону наступале су Југословенска и Тимочка дивизија. Француска 122. дивизија заузела је Добро поље и Шумовити гребен (Шеиновац), док је 17. дивизија задржала испред Кравице и Кравичког камена; Шумадијска дивизија заузела је Ветреник и продужила напад на Слоново уво (к. 1745), а затим је помогла 17. колонијалној дивизији да заузме Кравички камен. Француска 122. дивизија је заузела Добро поље, а у току ноћи и Сокол.

Дивизије првог ешалона прешле су око 14 ч. и 30 м. у одбрану, а у борбу је уведен други армијски ешелон. Југословенска дивизија је са 21. пуком надирала ка Козјаку (к. 1814), а 2. добровољачким пуком према Козјаковом камену; Тимочка дивизија је избила на положај Обла чука, и на Борову чуку, а са 15. пуком на к. 1345. До 21 час 2. српска армија пробила је бугарски главни положај ширине 11 км (к. 1343 – Сокол) и дубине 3 – 4 км. Штаб 11. немачке армије око подне је наредио да се резерве упуте ка месту пробоја. На одсеку 1. српске армије пешадијски напад је почео у 15 ч. са Дринском и Дунавском у првом и Моравском дивизијом у другом ешалону, али је пешадија задржана на Каменом врху и Градешничком превозу (к. 1301).

Српска 2. армија продужила је 16. септембра напад на другу непријатељеву утврђену линију Тополац – Козјак и Југословенска дивизија је око 16 часова заузела Козјаков камен, Козјак, а Тимочка дивизија избила је пред мрак испред бугарског резервног положаја: Камила – Тополац. Успеси 2. армије омогућили су тога дана и 1. армији да заузме бугарски главни положај и на резервном положају к. 1246 и вис Лабиницу (к. 1334). Истог дана прешле су у напад снаге француске Источне војске у Пелагонији и француско-грчке дивизије на десној обали Варда-

ра, а суседна грчка дивизија на десном крилу српске 2. армије померила се унапред према степену бугарског повлачења; у рејону Дојрана британска 22. и 28. и грчка Сереска дивизија, после артиљеријске припреме, прешле су увече 16. септембра у напад ради везивања непријатељевих снага у долини Вардара. Увече 16. септембра, бреша пробоја Солунског фронта, протезала се више од 25 км по ширини, а просечно 7 км по дубини.

Непријатељске снаге разбијене и деморалисане

Продужујући надирање 17. септембра Југословенска дивизија је заузела Железна врата и Баитову чуку, Тимочка дивизија овладала је гребеном Тополац – Камила; Дунавска дивизија надирала је преко с. Мелнице ка Црној реци код Расим-бејовог моста, Дринска према Витолишту, док је Коњичка дивизија заузела Балтову чуку раздвојивши 2. и 3. бугарску дивизију. Пробој непријатељског фронта повезан је на 12 км по целој тактичкој дубини и фронт је раздвојен на два дела. Јединице француске Источне војске заузеле су Старевину, Зович и код Чебрена, на Црној реци, почеле изградњу мостобрана. Непријатељеве снаге биле су разбијене, највећим делом деморалисане и одступиле ка Вардару и Црној реци. Друга српска армија надирала је ка долини Вардара и 18. септембра с Тимочком дивизијом заузела с. Конопиште, а са Југословенском с. Мрежишко; 1. армија надирала је у правцу Прилепа са Моравском ка с. Полошком, а Дринском ка с. Живоу, док је Дунавска дивизија избила код Расим-бејовог моста. Група дивизија генерала Анселма, која је нападала источно од српских армија, заузела је Кожуф; на левој обали Вардара британско-грчке снаге нису имале успеха, а у Пелагонији је вршена артиљеријска припрема.

КАРИКАТУРЕ
Никола Оташ

ПРВИ ПОЗИВ

Интерно гласило
резервних војних старешина

ИЗДАВАЧ
Савез организација удружења
резервних
војних старешина Србије

ЗА ИЗДАВАЧА
Др Милојко Николић

НАСЛОВНА СТРАНА
Милен Чуљић

Година I. Број 1. Септембар 2019.

ОВАЈ БРОЈ УРЕДИО
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

САРАДНИЦИ
Драган Ћирковић

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Медија центар „Одбрана“ и
дописници.

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази тромесечно
Тираж 500 примерака
Телефон-факс: +381 11/32 30 454
Адреса: Ул. Браће Југовића бр. 19,
спрат II, канц. бр. 240
11.000 Београд
Ел. пошта: office@sovss.org.rs;
info@sovss.org.rs
Сајт удружења:
www.SORVSS.org.rs

АФОРИЗМИ

Истина није само врхунско
начело.
Често је она и вербални
деликт.

До чврстој ослонца
Много је живој блаша.

Не цитирамо Дантеа.
Сведочимо из њакла.

Сизифу нису ни показали
криву Дрину.

Балканска једначина:
Драма у безброј појава.

Небеском народу њакао је
у комшилуку.

Што више узмичемо,
видик је све шири.

Тешко земљи
када њањ и њиква
укрсте корење.

Народ се у већтаријанство
може превести и
просвећивањем.

Свако може да буде човек.
Али нису сви људи.

Храбро се предао!

Није ова земља нейлодна.
Нейлодни су сејачи.

Док држава одумире,
народ ће да њомре.

Пробудили смо се, мислећи:
Био је њо сан.
Кад оно – збиља.

Зоран Р. Ковачевић

Авион за обуку пилота

Школски авион „Ласта“

Минијатурна борбена платформа

Вучна варијанта вишецевног бацача ракета

Беспилотна летелица „Пегаз“

Он је додао да је Војска Србије „поносна што може да сарађује са одбрамбеном индустријом Србије и пред вас износи оно најбоље што смо урадили – даје средства, опрему, памет наших људи”.

- Мало је народа који као српски знају шта значи слобода и који су за слободу спремни да ураде баш све. И баш зато знамо да нема слободе без модерне, снажне, успешне, опремљене армије. Сваки народ који цени и воли слободу зна да треба да цени и воли своју војску. Пред вама су наши резултати, наш труд и наша памет, а ми вам је нудимо у нади да ћете имати нешто да научите и од нас, баш као што ми учимо од свих вас, наших драгих гостију из света. Дајемо вам наше знање, наше оружје, нашу муницију, али оно што нас је учинило великим не можемо да вам дамо – људе који чине одбрамбену индустрију Србије, који чине нашу војску. За то ипак морате да се родите међу Србима, поручио је министар одбране.

Генерални директор ЈП „Југоимпорт СДПР” Југослав Петковић говорио је о јубилеју који та компанија ове године обележава – 70 година постојања.

- За тих 70 година компанија је доживела много трансформација. Данас је највећи трговац и произвођач наоружања и војне опреме у овом делу Европе. Следили смо визију тада министра одбране и првог потпредседника Владе, а данас нашег председника, да само кроз отварање нових радних места и освајање нових технологија можемо створити нову вредност и постати конкурентни на светском тржишту. Тада смо ту визију преточили у мисију, а данас с поносом кажем да смо је испунили, рекао је Петковић.

Извор: Сајт Министарства одбране РС

Призор са гађања у Никинцима

Status Stil

011/ 316 24 88 ;

06/ 676 88 01

E- mail: office@statusstil.com

СРПСКА ОФИЦИРСКА САБЉА М.1895/1995 И ПАРАДНИ БОДЕЖИ ВИДОВА ВОЈСКЕ

САБЉЕ : 25 месечних рата

стандардна.....месечна рата- 3.600 дин.

посребрена..... месечна рата - 3.840 дин.

позлаћена.....месечна рата – 4.200 дин.

БОДЕЖИ : 20 месечних рата

посребрен.....месечна рата – 2.940 дин.

позлаћен..... месечна рата – 3.360 дин.

